

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Упоредна анализа Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2025. године и међународних и националних стратегија/програма у области омладинске политике

Срђан Митровић

Београд, август 2021. године

Овај извештај израђен је уз помоћ Швајцарске Владе кроз Швајцарску агенцију за развој и сарадњу (SDC), Међународне организације за миграције (ИОМ) и Програма за развој Уједињених нација (UNDP), у оквиру глобалног заједничког програма "Миграције у функцији одрживог развоја – фаза III". Садржај овог извештаја не одражава нужно ставове SDC, ИОМ, или UNDP, нити њихових држава чланица.

Садржај

I. СПИСАК СКРАЋЕНИЦА	3
II. УВОД	4
III. АНАЛИЗА МЕЂУНАРОДНИХ СТРАТЕГИЈА У ОБЛАСТИ МЛАДИХ	9
3.1. Стратегија Европске уније за младе за период 2019–2027.	9
3.2. Стратегија омладинског сектора Савета Европе до 2030. године	21
3.3. Агенда Уједињених нација за одрживи развој 2015–2030.	30
3.4. Стратегија Уједињених нација за младе 2018–2030.	43
IV. АНАЛИЗА НАЦИОНАЛНИХ СТРАТЕГИЈА/ПРОГРАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	53
4.1. Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године	53
4.2. Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године	56
4.3. Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. године	59
4.4. Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године	62
4.5. Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године .	65
4.6. Стратегија паметне специјализације Републике Србије за период од 2020. до 2027. године	68
4.7. Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018–2026. године...	71
4.8. Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године	74
4.9. Стратегија унапређења положаја особа с инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године	78
4.10. Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године	81
4.11. Стратегија запошљавања у Републици Србији за период 2021. до 2026. године	85
4.12. Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији за период до 2030. године	89
4.13. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године с мотом „Моћ знања“	92
V. МИГРАЦИЈЕ И МЛАДИ	95
VI. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ ЗА ИЗРАДУ НСМ	98
VII. ЛИТЕРАТУРА	102

I. СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

ЦОР	Циљеви одрживог развоја (Стратегија Уједињених нација)
ЕУ	Европска унија
ЕК	Европска комисија
ЕУСМ 2010–18.	ЕУ стратегија за младе 2010–2018. године
ЕУСМ 2019–27.	ЕУ стратегије за младе 2019–2027. године
ЕСЦ	Европска иницијатива за солидарност
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
КОМС	Кровна организација младих Србије
КЗМ	Канцеларија за младе
МОС	Министарство омладине и спорта
НСМ	Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године
НАПОР	Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада
ОЦД	Организација цивилног друштва
ПЗМЗ	Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године
РС	Република Србија
СЕ	Савет Европе
СЕСОС	Стратегија омладинског сектора Савета Европе до 2030. године
СРВИ	Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. године
СРДВ	Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године
СРИП	Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године
4С	Стратегија паметне специјализације Републике Србије за период од 2020. до 2027. године
СОМ	Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године
СРПРР	Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године
СЈЗ	Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. године
СЗО	Светска здравствена организација
СУПОИ	Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године

СПЗДН	Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године
СЗ	Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од. 2021. до 2026. године
СРОВ	Стратегија развоја образовања и васпитања до 2030. године
СНТР	Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од. 2021. до 2025. године „Моћ знања
СКГО	Стална конференција градова и општина
УН	Уједињене нације
УНА2030	Агенда Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године
УНСМ2030	Стратегија Уједињених нација за младе од 2018. до 2030. године
ВИ	Вештачка интелигенција
ЗОМ	Закон о младима

II. УВОД

2.1. Предмет и циљ анализе

Предмет упоредне анализе је сагледавање кључних међународних стратегија за младе и стратегија/програма у Републици Србији (у даљем тексту: РС) које су релевантне за младе и, с друге стране, Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2025. године (у даљем тексту: НСМ) у циљу сагледавања могућих праваца деловања у процесу ревизије или израде нове НСМ.

Анализиране су међународне стратегије за младе које утврђују принципе, правце и очекиване резултате деловања актера омладинске политике у сврху унапређења друштвеног положаја младих и креирања услова за остваривање њихових права и интереса у свим релевантним областима дефинисаним националном стратегијом. Додатно, анализиране су и кључне националне стратегије/програми РС како би се утврдиле специфичности, области деловања и мере које се тичу младих, обухват омладинске политике у поменутиим стратегијама/програмима и други елементи који представљају споне са НСМ с посебним фокусом на миграције младих.

Циљ анализе је доношење препорука о потенцијалним правцима деловања доносилаца одлука и кључних партнера у процесу израде/ревизије и конкретизације НСМ. Такође, циљ анализе је да се у процесу ажурирања или израде нове НСМ поставе права питања, искористе постојеће идеје и праксе међународних стратегија у области младих и препознају циљеви, активности и

мере постојећих националних стратегија РС. Питања која би актери омладинске политике у РС који су укључени у процес израде/ревизије НСМ требало да поставе из позиције младе особе у РС јесу нека од следећих: Где ћу се школовати? Где ћу се запослити? Да ли ћу зарадити довољно за пристојан живот? Како могу да сачувам здравље и где могу да се лечим? С ким могу да се посаветујем ако ме муче лични проблеми? Да ли могу да уђем у пошту ако сам у колицима? Како да се заштитим од насиља? И многа друга. Анализирани међународне и националне стратегије/програми се баве овим питањима, те демонстрирају своју важност за живот младих људи и самим тим и за процес ревизије НСМ.

Уз жељу да ова анализа допринесе усклађивању НСМ с националним и међународним стратегијама/програмима релевантним за младе, остаје и жеља да она подстакне сличне анализе у будућности уз проширење листе анализираних стратегија/програма. Анализа тежи да прикупљеним информацијама и закључцима пружи конкретну употребну вредност примарно актерима омладинске политике у Србији који су укључени у процес израде/ажурирања НСМ током 2021. године, а секундарно да укаже креаторима других националних стратегија у РС у будућности на важност препознавања младих као посебне циљне групе.

2.2. Критеријуми анализе

Обухваћене међународне стратегије у области младих су анализирани кроз следеће критеријуме:

Анализа стратегије/елементи/аспекти	Значење/опис
Општи концепт	Како је конципирана стратегија?
Општи и посебни циљеви	Који су стратешки и специфични циљеви и/или која је мисија и визија и/или вредности и принципи?
Приоритети	Које су приоритетне области/теме стратегије?
Имплементација	Како се она имплементира (кључни механизми и мере)?
Актери	Ко је укључен у имплементацију стратегије (број, структура и опис по секторима)?
Индикатори успеха	Који су показатељи успеха и како се они прате (број показатеља по темама/областима, квантитативни и квалитативни)?

Мониторинг и евалуација	Којој инстанци и институцији је додељено праћење спровођења стратегије и како се оно спроводи?
Учешће у припреми и имплементацији стратегије	Учешће младих, њихових удружења и удружења за младе
Компаративна анализа међународне стратегије и НСМ	
Сличности између НСМ и међународне стратегије	Шта је заједничко са НСМ 2015–2025, који циљеви/области/теме?
Разлике између НСМ и међународне стратегије	Шта је различито у односу на НСМ 2015–2025. и шта недостаје у поређењу с међународном стратегијом?

Обухваћене националне стратегије/програми су анализирани кроз следеће критеријуме:

Анализа стратегије/програма	Значење/опис
Основне информације о младима и омладинској политици	Шта је карактеристично/специфично и шта је дефинисано стратегијом/програмом у вези с омладинском политиком?
Компаративна анализа националне стратегије/програма и НСМ	
Млади	Како се дефинишу млади (узрастне границе) и да ли су они мултидисциплинарно питање или су препознати као посебна циљна група?
Циљеви	У којим циљевима (општим и посебним) се спомињу млади?
Улога МОС-а	Да ли је МОС препознат као носилац активности или као партнер и у којим мерама/активностима?
Мере и активности	Које мере и активности у области младих предвиђене стратегијом/програмом се преклапају са НСМ?

2.3. Узорак

Анализом је обухваћено укупно 17 стратегија/програма, од тога четири међународне и 13 релевантних националних стратегија/програма РС. Преглед анализираних стратегија је дат у наставку:

Извор	Назив стратегије/програма
Европска унија	Стратегија ЕУ за младе за период 2019–2027. ¹
Савет Европе	Стратегија омладинског сектора до 2030. године ²

¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Youth Strategy 2019-2027](#)

² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Council of Europe Youth sector strategy 2030](#)

Уједињене нације	Стратегија УН за младе ³
Уједињене нације	Агенда за одржив развој до 2030. ⁴
Република Србија	Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године ⁵
Република Србија	Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. године ⁶
Република Србија	Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. година ⁷
Република Србија	Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године ⁸
Република Србија	Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године ⁹
Република Србија	Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године ¹⁰
Република Србија	Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године са Акционим планом за 2020. и 2021. за примену Стратегије ¹¹
Република Србија	Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године ¹²
Република Србија	Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године ¹³
Република Србија	Стратегија паметне специјализације Републике Србије за период од 2020. до 2027. године ¹⁴
Република Србија	Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године и Акциони план за период од 2021. до 2023. године за спровођење Стратегије запошљавања за период од 2021. до 2026. године ¹⁵
Република Србија	Стратегија развоја образовања и васпитања до 2030. године ¹⁶
Република Србија	Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања“ ¹⁷

³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth 2030: The UN Youth Strategy](#)

⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations the 2030 agenda for sustainable development](#)

⁵ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2014\), бр 85/14.](#)

⁶ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2018\), бр.61/18.](#)

⁷ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2019\), бр.96/19.](#)

⁸ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр 21/20.](#)

⁹ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр 21/20.](#)

¹⁰ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр 44/20.](#)

¹¹ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр 80/20.](#)

¹² Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр 35/20.](#)

¹³ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2019\), бр 84/19.](#)

¹⁴ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2020\), бр. 21/20.](#)

¹⁵ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2021\), бр 18/21.](#)

¹⁶ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2021\), бр 63/21.](#)

¹⁷ Линк за више детаља: [Службени гласник РС \(2021\), бр 10/21.](#)

2.4. Ограничења

Задатак у вези с компаративним прегледом стратешких оквира у области младих ограничен је на посматране међународне и националне стратегије/програме чији је предмет циљ и сврха унапређење друштвеног положаја младих. Анализа¹⁸ је обухватила само званична и јавно доступна документа и није обухватила друга повезана међународна и национална акта, која једним својим делом уређују и питања од интереса за младе. С тим у вези, интерни документи, истраживања, закони, политике, стратегије, програми и акциони планови који су део анализираних стратегија/програма, а који су регулисани посебним актима, нису разматрани у овој анализи.

Међународне стратегије су анализирани у верзији на енглеском језику, с доступним делимичним преводом или без њега. С тим у вези, постоји могућност да су неки појмови разматрани и коришћени у непрецизном преводу.

Међународне стратегије представљају одговор на положај младих у друштву. Овај положај је подложен променама, а најчешћи разлози за то су економски и социјални, али и актуелни, укључујући пандемију Ковид-19. Сви ови фактори, а понајвише пандемија, креирали су „нову реалност“¹⁹ живота младих. Узимајући у обзир да је период реализације већине међународних стратегија отпочео пре пандемије, додатно је повећан раскорак између постојећих стратегија у области младих и тренутних и будућих потреба младих. Може се очекивати да ће у наредном периоду доћи до ажурирања међународних стратегија како би биле део „нове нормалности“ младих и како би се укључили сви краткорочни и дугорочни ефекти пандемије. Последице, у овој анализи су посматране само постојеће међународне и националне стратегије/програми.

¹⁸ Анализа је спроведена у периоду август–септембар 2021. године и била је ограничена расположивим временом.

¹⁹ Frederike Hofmann-van de Poll i Howard Williamson, “European Youth Strategies – A reflection and analysis” (2021).

III. АНАЛИЗА МЕЂУНАРОДНИХ СТРАТЕГИЈА У ОБЛАСТИ МЛАДИХ

3.1. Стратегија Европске уније за младе за период 2019–2027.

Подршка развоју омладинске политике у земљама ЕУ је имала следећи хронолошки след:

- ⇓ Године 2001. Европска комисија (у даљем тексту: ЕК) је објавила Белу књигу под називом „Нови подстицај за младе у Европи“²⁰ која је поставила оквир европске сарадње у области младих, стандарде дефинисања свеобухватног оквира омладинске политике у ЕУ и отварање процеса доношења одлука у ЕУ ка младима. Документу су претходиле опсежне консултације на европском нивоу које су потврдиле да, упркос веома различитим околностима у земљама чланицама ЕУ, млади људи углавном деле исте вредности, амбиције, али и исте потешкоће на које је потребно одговорити кохерентном стратегијом на нивоу ЕУ.
- ⇓ Године 2002. усвојен је први оквир европске сарадње у области младих²¹ унутар којег су се, у складу с отвореном методом координације, земље ЕУ усредсредиле на четири приоритета: информисаност, учешће, волонтеризам и боље разумевање питања која се односе на младе. Као одговор на извештаје земаља чланица о процесу усклађивања својих политика за младе ЕК је спровела више мера, пре свега у домену информисања младих. Већи број тих мера је и данас актуелан, као што су Европски портал за младе (покренут 2003. године), Eurodesk, Европска агенција за информисање и саветовање за младе (ERYICA) и Европска омладинска картица (EYCA).²²
- ⇓ Године 2005. је усвојен Европски пакт за младе²³ као инструмент међусекторске политике који је дефинисао скуп политика и мера које се тичу потреба младих у домену: запошљавања, интеграције и друштвеног напредовања. Европски пакт за младе, као саставни део Лисабонске стратегије и као један од инструмената за промовисање развоја и запошљавања, истакао је да млади људи заузимају високо место у агенди ЕУ. Као механизам за имплементацију тог циља, Савет министара ЕУ је

²⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [European Commission \(2001\), White Paper – A new impetus for European youth \(COM/2001/0681 final\) \(2021\)](#)

²¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Resolution of the Council and the representatives of the governments regarding the framework of European cooperation in the youth field \(2002/Ц 168/02\)](#)

²² Оригинални називи на енглеском језику и линкови за више детаља: [European Youth Portal](#), [Eurodesk](#), [European Youth Information and Counselling Agency](#), [European Youth Card Association](#)

²³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on addressing the concerns of young people in Europe — implementing the European Pact for Youth and promoting active citizenship \(2005/Ц 292/03\)](#)

позвао Европску комисију и државе чланице ЕУ да успоставе континуирани „структурирани дијалог“²⁴ с младима, али и с осталим релевантним актерима, а пре свега организацијама цивилног друштва. Мера структурираног дијалога се и данас примењује под именом ЕУ дијалог с младима.²⁵

⇓ Године 2009. је Савет министара ЕУ усвојио Резолуцију о обновљеном оквиру за европску сарадњу у области младих,²⁶ касније описану као „Стратегија ЕУ за младе 2010–2018“ (у даљем тексту: ЕУСМ 2010–18) која подвлачи да *„омладинске политике треба да буду засноване на доказима и да треба да произведу јасне и видљиве резултате који треба да буду представљени, разматрани и редовно и структурално дистрибуирани, а у циљу успостављања основа за континуирану евалуацију“*. Стратегија је креирана у периоду Светске економске кризе 2007–2008, те је њен фокус (и фокус других ЕУ и националних стратегија које су усвојене у том периоду) био на јачању запошљивости младих, предузетништву и транзицији из образовања ка тржишту рада. Последишно, стратегија је, поред осам приоритетних области, имала два главна циља: омогућавање једнаких могућности младим људима у образовању и на тржишту рада и подстицање младих на активно учешће, друштвену укљученост и међусобну солидарност. Стратегија је предвидела спровођење активности у осам приоритетних области: образовање и обука, запошљавање и предузетништво, здравље и благостање, учешће младих у демократским процесима, волонтирање, социјална инклузија, млади и свет, креативност и култура.

⇓ Године 2018. Савет министара ЕУ усвојио је резолуцију Европске стратегије за младе (у даљем тексту: ЕУСМ 2019–27) која даје оквир за развој омладинске политике у ЕУ за период 2019–2027. Економски проблеми, који су стављени у фокус претходне стратегије, у тренутку усвајања нове стратегије били су у сенци нових изазова у Европи, као што су пораст екстремизма и радикализације младих, мигрантске кризе, као и јачање десничарских покрета широм ЕУ.²⁷ Под утицајем тих изазова, нова стратегија у области младих је ставила нагласак на инклузију младих и на то да сви млади људи имају све потребне услове за учешће у друштву.

У наставку се налази преглед стратегије ЕУСМ 2019–27.

²⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Structured Dialogue](#)

²⁵ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Youth Dialogue](#)

²⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Council Resolution on a renewed framework for European cooperation in the youth field \(2010-2018\) \(2009/1311/01\)](#)

²⁷ Frederike Hofmann-van de Poll and Howard Williamson, “European Youth Strategies – A reflection and analysis” (2021).

Анализа стратегије ЕУСМ 2019–27.

Општи концепт	<p>Стратегија ЕУ за младе усредсређена је на три основна подручја деловања:</p> <ol style="list-style-type: none">1. укључивање – смислено грађанско, економско, друштвено, културно и политичко учешће младих људи у животу ЕУ како би имали право гласа у развоју, спровођењу и евалуацији политика које утичу на њих;2. повезивање – повезивање младих у ЕУ је кључно средство за солидарност и будући развој ЕУ. Ова веза се најбоље негује кроз различите облике мобилности који су подржани кроз различите ЕУ програме у области младих. Стратегијом се такође препознаје и сарадња са земљама ван ЕУ, укључујући и РС у оквиру Западног Балкана;3. оснаживање – омладински сектор је (по први пут) новом стратегијом стављен у фокус, као катализатор за оснаживање младих широм Европе који се суочавају с различитим изазовима. Како би се искористиле предности омладинског рада, постоји већа потреба за признавањем неформалног и информалног учења у оквиру рада с младима, које је посебно корисно за оне с мало формалних квалификација као начин подршке запошљивости и инклузији младих.
Општи и посебни циљеви	<p>Општи циљ ЕУСМ 2019–27. подстиче учешће младих у демократском животу и у складу је с чланом 165. Уговора о функционисању ЕУ. Стратегија има за циљ да подстакне друштвени и грађански ангажман, као и учешће у демократском животу свих младих људи.</p> <p>Специфични циљеви стратегије су:</p> <ul style="list-style-type: none">- омогућити младим људима да буду креатори својих живота, подржати њихов лични развој до момента самосталности, изградити њихову отпорност и животне вештине како би се успешно носили са светом који се мења;- охрабрити и опремити младе људе неопходним ресурсима који су им потребни како би постали активни грађани, носиоци солидарности и позитивних промена

	<p>инспирисаних вредностима ЕУ и европским идентитетом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - побољшати политичке одлуке у погледу њиховог утицаја на младе у свим секторима, посебно у запошљавању, образовању, здравству и социјалној инклузији; - допринети искорењивању сиромаштва младих и свих облика дискриминације, те промовисати социјалну инклузију младих. <p>Водећи принципи</p> <p>ЕУСМ има чврсто утемељење у међународном систему људских права и његове активности би требало да се воде следећим принципима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - начело једнакости и недискриминације (борба против свих облика дискриминације и промовисање родне равноправности); - начело укључености (млади људи нису хомогена група, посебно млади са смањеним могућностима, те им треба подршка како би били укључени у друштво); - начело учешћа (подржати право младих да учествују у развоју, имплементацији и праћењу политика); - глобална, европска, национална, регионална и локална димензија (како би се глас младих чуо на свим нивоима, од локалног до глобалног); - двоструки приступ, договорен већ у ЕУСМ 2010–18. јер се политике у области младих не могу ограничити само на поље младих. Потребна су два нивоа деловања, интегрисање питања младих у свим нивоима политике ЕУ и паралелно подршка посебним иницијативама сектору младих.
Приоритети	<p>Током шестог циклуса структурираног дијалога (сада ЕУ дијалога с младима) под називом „Млади у Европи: шта даље?“ доносиоци одлука, млади и истраживачи у области младих су путем процеса консултација на нивоу ЕУ прикупили релевантне теме у области младих и објединили их у 11 кључних циљева. Они се темеље на ставовима и мишљењима више од 50.000 младих и представљају визију ЕУ по мери младих. Једанаест европских циљева за унапређење положаја младих</p>

	<p>одражава ставове европске омладине и дефинише стратешке приоритете за све земље чланице. Они су:²⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> - повезивање ЕУ с младима, - равноправност свих полова, - инклузивно друштво, - информисање и конструктивни дијалог, - ментално здравље и благостање младих, - подршка младима у руралним срединама, - квалитетно запошљавање за све младе, - квалитетно учење, - простор за учешће свих младих, - одржива зелена Европа, - омладинске организације и европски програми.
Имплементација	<p>За реализацију мера ЕУСМ 2019–27. дефинисани су конкретни програми на нивоу ЕУ који садрже мере за имплементацију ЕУСМ: Еразмус+ програм, Европска иницијатива за солидарност, Европски структурни и инвестициони фондови, Хоризонт 2020, Марија Склодовска Кири акције, Креативна Европа и други.²⁹</p> <p>Додатно, стратегија позива државе чланице да реализују мере кроз синергију између извора финансирања из ЕУ те извора на националном, регионалном и локалном нивоу.</p> <p>Поред програма ЕУ, ЕУСМ предвиђа низ нових или ажурираних инструмената за имплементацију и праћење, као што су Youth Wiki, Платформе за ЕУ стратегију за младе, Приказ показатеља ЕУ за младе, који су детаљно описани у наставку у делу Мониторинг и евалуација.</p>
Актери	<p>Савет министара ЕУ доноси кључне одлуке у домену омладинске политике у ЕУ. Састанке Савета припрема Радна група за младе³⁰ и на њима учествују представници министарстава за младе држава чланица ЕУ и чланови COREPER.³¹</p>

²⁸ Оригинални називи на енглеском језику: Connecting EU with Youth, Equality of All Genders, Inclusive Societies, Information & Constructive Dialogue, Mental Health & Wellbeing, Moving Rural Youth Forward, Quality Employment for All, Quality Learning Space and Participation for All, Sustainable Green Europe, Youth Organisations & European Programmes.

²⁹ Оригинални називи на енглеском језику и линкови за више детаља: [Erasmus+](#), [European Solidarity Corps](#), [European Structural and Investment Funds](#), [Horizon 2020](#), [Marie Skłodowska-Curie Actions](#), [Creative Europe](#).

³⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth Working Party](#)

³¹ Originalan naziv na engleskom jeziku i link za više detalja: [COREPER - Committee of the Permanent Representatives of the Governments of the Member States to the European Union](#)

	<p>ЕУСМ 2019–27. прецизира надлежне институције, релевантне друштвене актере, али оставља простор за учешће и других актера. Стратегија је дефинисала следеће партнере у имплементацији:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 27 држава чланица ЕУ, - релевантне институције ЕУ, - друге међународне организације (нпр. Савет Европе, Уједињене нације...), - локална и регионална тела локалне самоуправе, - савети за младе, - организације младих, - организације које раде с младима, - особе које раде с младима, - истраживачи у подручју младих, - актери цивилног друштва, - структуре у оквиру програма Еразмус+ и Европске иницијативе за солидарност.
<p>Индикатори успеха</p>	<p>Показатељи успеха ЕУСМ су квалитативни и садржани су у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - три подручја деловања (укључивање, повезивање и оснаживање); - 11 кључних циљева (повезивање ЕУ с младима, равноправност свих полова, инклузивно друштво, информисање и конструктивни дијалог, ментално здравље и благостање младих, подршка младима у руралним срединама, квалитетно запошљавање за све младе, квалитетно учење, простор за учешће свих младих, одржива зелена Европа и омладинске организације и европски програми). <p>С друге стране, конкретни ЕУ програми садрже квалитативне и квантитативне показатеље успеха и јасне и мерљиве мере за имплементацију ЕУСМ. Два кључна програма ЕУ за имплементацију ЕУСМ су Еразмус+ и Европска иницијатива за солидарност. Овим првим је предвиђено да ће око десет милиона појединаца учествовати у активностима мобилности, док ће број учесника међународних мобилности Европске иницијативе за солидарност бити око 270.000 за период од седам година.</p>

	<p>Индикатори реализације ЕУСМ се прате на више нивоа и коришћењем различитих инструмената, који су детаљно описани у наставку у делу Мониторинг и евалуација.</p> <p>Поред ЕУСМ, предвиђа се и успостављање будућег плана националних активности (FNAP)³². План служи да државе чланице поделе своје приоритете у складу са ЕУСМ за младе. Циљеви су: повећање транспарентности у имплементацији политика за младе, стварање базе за покретање потенцијалних билатералних или мултилатералних пројеката и активности у домену омладинске политике, идентификовање области за узајамно учење између држава чланица и давање европске димензије националним и регионалним активностима у области омладинске политике.</p>
<p>Мониторинг и евалуација</p>	<p>Институција одговорна за праћење и имплементацију ЕУСМ је Генерални директорат Европске комисије за образовање, младе, спорт и културу (ЕАС),³³ који се састоји из омладинске јединице у оквиру Директората Б (млади, образовање и Ерасмус+). У оквиру Директората Јединица ЕАС.В.3³⁴ је задужена за све аспекте омладинске политике и програме ЕУ.</p> <p>Предвиђено је више механизма праћења имплементације ЕУСМ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЕК ће, на основу извештаја држава чланица и <i>Youth Wiki</i>³⁵ платформе, сваке три године извештавати о реализацији стратегије; - <i>Youth Wiki</i> платформа ће пратити развој националних политика за младе у државама чланицама; - организације које се баве младима и други актери у области младих ће путем Платформе за ЕУ стратегију за младе³⁶ учествовати у координацији стратегије. Европска комисија ће организовати посебне састанке, на којима ће окупити представнике институција ЕУ, држава чланица,

³² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Future National Activities Planner](#)

³³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [DIRECTORATE – GENERAL EAC Education, Youth, Sport and Culture](#)

³⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth, Volunteer Solidarity and Traineeships Office – EAC.V.3](#)

³⁵ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth Wiki](#)

³⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Youth Strategy Platform](#)

	<p>националних агенција Ерасмус+, омладинских организација и других релевантних актера, као и локалних и регионалних власти;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приказ показатеља ЕУ за младе³⁷ се користи за праћење општег положаја младих у државама чланицама. Креиран је како би се обезбедио брз и свеобухватан међусекторски приказ економске и социјалне ситуације младих у ЕУ. Укључује податке из више извора и покрива теме од значаја за ЕУСМ. ЕК и државе чланице су позване да након прве године имплементације стратегије, користећи ове показатеље, успоставе квантитативне и квалитативне показатеље на националним нивоима у циљу праћења имплементације стратегије; - кроз евалуацију истраживачких пројеката које финансира ЕУ, утицај стратегије треба да се континуирано спроводи од 2019. године; - средњорочна евалуација је планирана до краја 2023. на основу извештаја ЕК. Савет министара ЕУ ће (према потреби) прилагодити стратегију новим потребама и околностима.
<p>Учешће у припреми и имплементацији стратегије</p>	<p>Учешће младих, њихових удружења и удружења за младе у имплементацији ЕУСМ је описано у делу мониторинга и евалуације (Платформе за ЕУ стратегију за младе).</p> <p>Главни и најрепрезентативнији механизам учешћа младих из ЕУ у процесу доношења одлука се зове ЕУ дијалог с младима³⁸ (раније познат као структурирани дијалог). ЕУ дијалог с младима је континуирани процес консултација између младих и доносилаца одлука у ЕУ с циљем заједничког дефинисања и спровођења политика значајних за младе на свим нивоима. Овако успостављен процес обавезао је Европску комисију и све државе ЕУ да редовно одржавају консултације с младима. Од 2009. године, Европска унија спроводи 18-месечне циклусе ЕУ дијалога с младима у оквиру којих они имају прилику да изнесу своја мишљења и предлоге којима могу утицати на креирање и обликовање ЕУ политика за младе. Циклуси имају тематске приоритете који су уско повезани с</p>

³⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [The Dashboard of EU Youth Indicators](#)

³⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Youth Dialogue](#)

	<p>приоритетима ЕУСМ. Да би се подржала имплементација и управљање ЕУ дијалога с младима, стратегија препоручује формирање партнерства на различитим нивоима, са саветима младих, омладинским организацијама и другим заинтересованим странама на терену, као и партнерима из других сектора.</p> <p>Државе чланице се стратегијом подстичу да омогуће учешће младих у свим фазама спровођења ЕУ дијалога за младе тако што ће, између осталог, дати водећу улогу у овом процесу постојећим кровним организацијама младих, националним саветима за младе, организацијама из омладинског сектора и партнерима из других сектора.</p>
<p>Компаративна анализа међународне стратегије и НСМ</p>	
<p>Сличности између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>Две стратегије нису потпуно упоредиве, јер имају различите покретаче,³⁹ правни оквир, партнере, географски фокус и расположива средства за имплементацију.</p> <p>С друге стране, постоји неколико сличности: обе су фокусиране на решавање изазова с којима се млади људи суочавају, подржавајући их до момента осамостаљења. Обе стратегије су фокусиране на младе и потребе младих, за разлику нпр. од стратегије Савета Европе у области младих, која је пре свега фокусирана на омладински сектор. ЕУСМ и 11 кључних циљева и девет стратешких циљева НСМ по свом садржају покривају сличне области, проблеме и питања, с неколико разлика (описане у наставку у делу Разлике). Додатно, обе стратегије желе да (ЕУСМ) „охрабре и опреме неопходним ресурсима који су им потребни како би постали активни грађани, носиоци солидарности и позитивних промена“, само што НСМ полази од проблема младих, док ЕУСМ полази од визије Европе коју су дефинисали млади.</p>

³⁹ Frederike Hofmann-van de Poll i Howard Williamson, "European Youth Strategies – A reflection and analysis" (2021).

<p>Разлике између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>НСМ и ЕУСМ имају различиту основу у погледу садржаја. ЕУСМ је фокусиран на визију да су млади креатори будућности ЕУ која треба да буде инспирисана вредностима ЕУ и европским идентитетом. С друге стране, НСМ је уобличена приступом „оријентисаним на проблеме“ који дели с многим националним политикама за младе у Европи. НСМ жели да се позабави низом проблематичних питања која су изазвали или искусили млади људи⁴⁰ и да различитим мерама реагује на та питања.</p> <p>Додатно, разлика од пет година између усвајања НСМ и ЕУСМ је видљива и у циљевима две стратегије. То је евидентно на примеру теме климатских промена, које су дошле у фокус међународних али и националних политика тек у протеклих неколико година, док у време израде НСМ нису биле заступљене у довољној мери.</p> <p>ЕУСМ препознаје више активности, мера, механизма који имају потенцијалну употребну вредност у процесу ажурирања НСМ 2015–2025. О томе како се оне могу прилагодити за потребе ревидиране НСМ у Србији биће више речи у наставку.</p> <p>Омладински рад је, за разлику од претходне ЕУСМ 2010–18, у новој стратегији ЕУСМ 2019–27. без сумње стављен у фокус. Он се описује као катализатор за оснаживање младих широм Европе који се суочавају с различитим изазовима. Омладински рад је, због своје флексибилности, креативности и распрострањености, препознат као кључни чинилац у спречавању искључености младих с мање могућности. Он је такође истакнут у Резолуцији Европског савета усвојеној 2020. године о Оквиру за успостављање Европске агенде за рад с младима.⁴¹ Како би се искористиле предности омладинског рада, ЕУСМ истиче да постоји већа потреба за признавањем неформалног и информалног учења у оквиру рада с младима, које је посебно корисно за оне с мало формалних квалификација, као начин подршке запошљивости.</p>
--	---

⁴⁰ Исто.

⁴¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Resolution of the Council and of the Representatives of Governments of the Member States meeting within the Council on the Framework for establishing a European Youth Work Agenda \(2020/C 415/01\)](#).

ЕУСМ 2019–27. предвиђа низ мера за подршку омладинском раду:

- развој и имплементација Европске агенде за рад с младима;
- подршка развоју квалитетног омладинског рада на локалном, регионалном, националном и европском нивоу, укључујући усавршавање омладинских радника, успостављање правних оквира и издавајуње адекватних средстава за омладински рад;
- препознавање омладинског рада на свим нивоима и организација у области младих као пружалаца услуга развоја компетенција и социјалне укључености младих;
- креирање и даље развијање, када и где је то могуће, лако доступних контакт-тачака за младе које пружају широк спектар услуга и/или информација за младе.

Координатор за младе унутар ЕК је новина у ЕУСМ. Улога координатора унутар ЕК је ефикаснија реализација стратегије кроз јачање међусекторске сарадње у области младих, те развоја знања, размене информација о проблемима младих у оквиру ЕК и како би се младима дао (додатни) глас у обликовању политика ЕУ. Координатор за младе је номинован у јуну 2021. године⁴² и резултати рада нису до сада познати.

Климатске промене – ЕУСМ и НСМ различито посматрају климатске промене. Док се у НСМ оне помињу тек у оквиру специфичног циља број 5. стратешког циља „Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкараца“, у ЕУСМ је „одржива зелена Европа“ један од 11 кључних циљева. Занимљиво је да млади у ЕУ, по истраживању јавног мњења,⁴³ дефинишу климатске промене и деградацију животне средине као главни приоритет ЕУ испред неједнакости, запослености, здравља и људских права.⁴⁴ У Србији се „Истраживање положаја и потреба младих у

⁴² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [The EU Youth Coordinator has been nominated!](#)

⁴³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Eurobarometer, March \(2019\)](#)

⁴⁴ Frederike Hofmann-van de Poll i Howard Williamson, "European Youth Strategies – A reflection and analysis" (2021).

	<p>PC⁴⁵ из августа 2020. године бави једним делом темом заштите животне средине, где је 10% испитаника одговорило да је учествовало у некој акцији за заштиту животне средине. Према „Алтернативном извештају о положају и потребама младих у Републици Србији 2020“⁴⁶ КОМС-а „међу вредностима за које се опредељују млади, највише се истичу заштита животне средине, социјална и економска права, људска права, солидарност, породица и породичне вредности“. Такође, према најновијем „Алтернативном извештају о положају и потребама младих у Републици Србији 2021“⁴⁷ КОМС-а млади у Србији су истакли да највише вреднују „личну слободу (4,63), затим заштиту животне средине (4,55), а потом одсуство корупције (4,38)“, те је закључак да је тема климатских промена и заштите животне средине у фокусу потреба младих у Србији.</p> <p>Youth Wiki – ова нова платформа је покренута 2017. године с циљем да (између осталог) подржи усвајање и праћење политика у области младих које су засноване на доказима. Она прикупља податке о националним структурама за младе, омладинским политикама и активностима које су усмерене ка младима. Youth Wiki тренутно окупља 33 земље рачунајући и Србију,⁴⁸ која се придружила почетком 2019. године.</p> <p>Употребна вредност платформе за актере омладинске политике у ЕУ је потенцијално велика. Она обезбеђује систематизоване податке о омладинским политикама у земљама чланицама, садржи поглавља која прате логику приоритета ЕУ политике за младе и олакшава процес праћења имплементације ЕУСМ. Такође указује на примере добре праксе који могу бити даље употребљени као инспирација од стране других земаља у планирању њихових стратегија у области младих и даје кључну информацију колико се ЕУСМ „спустио“ на ниво националних, регионалних и локалних стратегија, закона, акционих планова земаља чланица ЕУ. Информације се од стране националних дописника ажурирају једном</p>
--	---

⁴⁵ Линк за више детаља: [„Истраживање положаја и потреба младих у РС“ - МОС \(2020\)](#)

⁴⁶ Линк за више детаља: [Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији - КОМС \(2020\)](#)

⁴⁷ Линк за више детаља: [Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији – КОМС \(2021\)](#)

⁴⁸ Линк за више детаља: [YouthWiki - Serbia country profile](#)

	<p>годишње, што додатно повећава употребљивост платформе.</p> <p>Консолидовање Европског портала за младе⁴⁹ као јединствене дигиталне приступне тачке за информације у области младих на нивоу ЕУ. Портал је покренут 2003, али је тек у протеклих неколико година постао „one stop shop” јер је на једном месту објединио све програме ЕУ у области младих, ЕУСМ и процесе ЕУ дијалога с младима. Портал има кључну улогу у пружању квалитетних информација за младе о њиховим правима, могућностима, услугама за младе и програмима ЕУ за младе.</p> <p>Европска иницијатива за солидарност 2021–2027. (у даљем тексту: ЕСЦ)⁵⁰ је програм ЕУ који даје могућност младима да волонтирају на међународном нивоу и да дају допринос заједницама и људима широм Европе. Тренутно, у ЕСЦ пуно учешће има свих 27 држава чланица Европске уније, уз Исланд, Лихтенштајн, Норвешку, Турску и Северну Македонију. У појединим деловима ЕСЦ (волонтирање) могу учествовати тзв. ЕСЦ партнерске земље, а то су земље из суседства ЕУ, међу којима је и Србија.</p> <p>НСМ 2015–2025. дефинише учешће Србије у програмима за ЕУ који су намењени младима у делу у стратешком циљу 7. <i>„Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима”</i>, али је потребно појаснити под којим условима.</p>
--	---

3.2. Стратегија омладинског сектора Савета Европе до 2030. године

Савет Европе (у даљем тексту: СЕ) је водећа организација у области људских права у Европи. Обухвата 47 држава које су потписале Европску конвенцију о људским правима, споразум чији је циљ заштита људских права, демократије и владавине права.

⁴⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [European Youth Portal](#)

⁵⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [European Solidarity Corps](#)

СЕ је последњих 40 година активан у омладинској политици. Он је 1972. године у Стразбуру успоставио Европски омладински центар као Европски центар за обуку и догађаје у области младих. Даљи подстицај развоју омладинске политике у европским земљама је од стране СЕ дат кроз велики број правних тековина⁵¹ и пре свега кроз рад Департмана за младе,⁵² чиме су дати оквир и подстицај развоју и успостављању већег броја националних омладинских политика у Европи.

Комитет министара је 2020. године усвојио нову резолуцију СЕ о стратегији омладинског сектора до 2030. године,⁵³ која треба да омогући младим људима широм Европе да активно подржавају, бране и промовишу основне вредности СЕ.

Анализа стратегије СЕСОС до 2030. године	
Општи концепт	<p>Стратегија омладинског сектора до 2030. године (у даљем тексту: СЕСОС)⁵⁴ је базирана на „теорији промене екосистема“⁵⁵. Она приказује потребу за променом и начине на које се промена може остварити, у овом случају у контексту младих. Користи технику мапирања уназад,⁵⁶ која захтева да се размишља уназад од жељеног дугорочног циља и којом се утврђују логички след корака и предуслова неопходних да се промена деси. Овај след корака је познатији као „пут промене“. Предуслови даље дефинишу екосистем који је потребно креирати да би се промена десила и које активности и мере је потребно спровести да би се десила промена у области младих.</p> <p>СЕСОС описује шест кључних изазова с којима се млади суочавају: технолошки, демографски, лични, друштвени, грађански и политички.</p>

⁵¹ Оригинални називи правних тековина на енглеском језику и линкови за више детаља: [Recommendation CM/Rec\(2019\)4 on supporting young refugees in transition to adulthood](#), [Recommendation CM/Rec\(2017\)4 on youth work](#), [Recommendation CM/Rec\(2016\)7 on young people's access to rights](#), [Recommendation CM/Rec\(2015\)3 on the access of young people from disadvantaged neighborhoods to social rights](#), [Recommendation CM/Rec\(2010\)7 on the Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education](#), [CM/Rec\(2010\)5 of the Committee of Ministers to member States on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity](#), [CM/Rec\(2006\)14 on citizenship and participation of young people in public life](#), [Recommendation Rec\(2004\)13 on the participation of young people in local and regional life](#), and [Recommendation Rec\(2003\)8 on the promotion and recognition of non-formal education/learning of young people](#)

⁵² Оригинални назив на енглеском језику: Youth Department

⁵³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Resolution CM/Res\(2020\)2 on the Council of Europe youth sector strategy 2030](#)

⁵⁴ Линк ка одлукама Савета Европе у области младих и сродних текстова (препоруча, резолуција, радних докумената) – [Council of Europe youth policy adopted texts](#)

⁵⁵ Оригиналан назив на енглеском језику: Theory of change

⁵⁶ Оригиналан назив на енглеском језику: Backwards mapping

<p>Општи и посебни циљеви</p>	<p>Промена коју ова стратегија дефинише је сумирана у вредностима, визији и мисијама СЕ, и вођена је помоћу седам принципа деловања.</p> <p>Визија Омладински сектор има за циљ „да младим људима широм Европе омогући да активно подржавају, бране, промовишу и имају користи од основних вредности СЕ (људска права, демократија и владавина права)“.</p> <p>Три мисије</p> <p>I. ширење учешћа младих, тако да они садржајно учествују у одлучивању на свим нивоима, на основу широког друштвеног и политичког консензуса као подршка партиципативном управљању и одговорности;</p> <p>II. јачање приступа младих правима, тако да се млади и сви облици омладинског цивилног друштва могу ослонити на окружење које погодује пуном остваривању свих њихових људских права и слобода, укључујући конкретне политике, механизме и ресурсе;</p> <p>III. продубљивање знања младих, тако да се демократски ангажман младих подржава добром праксом која доприноси знању и стручности.</p> <p>Водећи принципи деловања стратегије су: узајамно поштовање, поверење, инклузивност, стална посвећеност, учешће, равноправност, транспарентност и сарадња.</p>
<p>Приоритети</p>	<p>Тематски приоритети СЕСОС су тежње које се (реално) могу остварити радом Одељења за младе СЕ⁵⁷ и расположивим ресурсима којима СЕ располаже.</p> <p>Четири тематска приоритета⁵⁸ СЕСОС су:</p> <p>1. оживљавање плуралистичке демократије – базиран на учешћу младих у доношењу одлука и активном грађанству, као и решавању питања све</p>

⁵⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Council of Europe Youth Department](#)

⁵⁸ Оригинални називи на енглеском језику: Revitalising pluralistic democracy, Access to rights, Living together in peaceful and inclusive societies, Youth work.

	<p>мањег простора за цивилно друштво и „демократских дефицита“⁵⁹ у савременој Европи;</p> <p>2. приступ младих правима – базиран на приступу младих грађанским, политичким, дигиталним и социјалним правима, укључујући право на образовање о људским правима, као и планове за ширење на теме колективних права, попут права на чисто и здраво окружење;</p> <p>3. заједнички живот у мирним и инклузивним друштвима – базиран на уважавању различитости, изградњи мира, борби против свих облика расизма и нетолеранције, интеркултурном дијалогу и учењу, те специфичном раду са заједницама младих људи које су погођене таквим феноменима (Роми, избеглице, LGBTQI⁶⁰ и други). Он даље покрива намеру СЕ Европе да се додатно позабави и следећим темама: укључивање мањина и рањивих група, међусекторски и међугенерациски дијалог, глобална солидарност, регионална и сарадња између земаља суседа, размене с другим регионима света, као и последице климатских промена и деградација животне средине услед технолошког развоја;</p> <p>4. омладински рад – овај приоритет обухвата активности СЕ на јачању развоју квалитета и признања омладинског рада у државама чланицама и на европском нивоу кроз партнерство СЕ и ЕК у области младих,⁶¹ промоцију приступа СЕ неформалном образовању, као што су образовање о људским правима, образовање за демократско грађанство, образовање о дигиталном грађанству и интеркултурно образовање.</p>
Имплементација	<p>СЕСОС поставља „очекиване исходе“ у односу на сваки од своја четири тематска приоритета. Истовремено, стратегија препознаје да дугорочни исходи и утицај стратегије директно зависе од друштвених, политичких и економских околности које су ван контроле СЕ јер се не могу унапред предвидети. Као резултат тога, на више</p>

⁵⁹ Оригиналан назив на енглеском језику: democratic deficits

⁶⁰ Lesbian, gay, bisexual, transgender, queer and intersexed community

⁶¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Council of Europe and the European Commission youth partnership](#)

	<p>места у стратегији се доводи у питање капацитет институција да адекватно одговоре на новонастале ситуације у животу младих и као мера се предлаже јачање капацитета институција у области младих.</p> <p>За реализацију мера стратегија се ослања на низ конкретних ресурса, програма, пројеката, иницијатива које је СЕ већ развио у циљу подршке имплементације омладинској политици у Европи: Европски омладински центри (EYS), Европска фондација за младе (EYF), Европски управни одбор за младе (CDEJ), Саветодавно веће за младе (CCJ), Заједнички савет за младе (CMJ), Партнерство између Европске комисије и СЕ у области младих, Европска мрежа истраживача о младима (PEYR), Инструмент за самопроцену омладинске политике, Тим тренера СЕ и низ програма у области младих, људских права, итд.⁶²</p>
Актери	<p>Стратегија је дефинисала следеће актере:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 47 држава чланица СЕ, - постојеће структуре унутар СЕ (Европски омладински центри, Европска фондација за младе и др.), - Европска комисија (кроз Партнерство између ЕК и СЕ у области младих), - омладински сектор у земљама чланицама (савети за младе, организације младих, организације које раде с младима, омладински радници, истраживачи и др.), - и др.
Индикатори успеха	<p>У оквиру већ споменутих приоритета стратегија прецизира кључне очекиване исходе (сажете верзије):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. оживљавање плуралистичке демократије кроз снажнији допринос демократском грађанству и активном учешћу младих. Очекивани исходи су: повећан капацитет омладинског сектора за партиципативну демократију и демократско грађанство младих, већи број политика које су у планирање укључили младе и њихове

⁶² Оригиналан називи на енглеском језику и линкови за више детаља: [European Youth Centres \(EYC\)](#), [European Youth Foundation \(EYF\)](#), [European Steering Committee for Youth \(CDEJ\)](#), [Advisory Council on Youth \(CCJ\)](#), [Joint Council on Youth \(CMJ\)](#), [Council of Europe and the European Commission partnership in the field of youth](#), [Pool of European Youth Researchers \(PEYR\)](#), [Self-assessment tool for youth policy](#), [Trainers Pool of the Youth Department](#)

	<p>представнике, уклањање препрека учешћу младих кроз јачање омладинске политике и омладинског рада и побољшани институционални одговори на нова дешавања у демократији (нпр. дигитализација);</p> <p>2. приступ младих правима са очекиваним исходима: напредак у имплементацији стандарда СЕ, повећан капацитет актера у области младих за образовање о људским правима, побољшани институционални одговори на новонастале изазове који утичу на права младих, као што су климатске промене, дигитални простор, повећана мобилност младих, нове форме запошљавања и др.;</p> <p>3. заједнички живот у мирним и инклузивним друштвима у којима млади људи живе без дискриминације, насиља, искључености и доприносе мирним и инклузивним друштвима. Очекивани исходи су: актери у области младих су боље опремљени да се ухвате укоштац са изазовима изградње инклузивних друштава; сви млади, укључујући и оне који су изложени дискриминацији и искључености, користе могућности за демократско грађанство; кључне теме (европско јединство, глобална солидарности, мир...) део су политике, праксе и истраживања унутар и изван сектора младих; ојачани су капацитети младих за спречавање насиља, трансформацију сукоба и изградњу културе мира кроз значајну финансијску подршку, изградњу мрежа и јачање капацитета организација из области младих;</p> <p>4. омладински рад и неформално образовање/учење јачају аутономију младих и демократско грађанство. Очекивани исходи су: омладински рад је препознат и интегрални је део омладинских политика, посебно Европске агенде о омладинском раду;⁶³ побољшан квалитет праксе рада с младима који пружају волонтери и (плаћени) омладински радници; повећан приступ и атрактивност омладинског рада и неформалног образовања широј популацији младих.</p>
--	--

⁶³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [European youth work agenda](#)

<p>Мониторинг и евалуација</p>	<p>Праћење реализације СЕСОС се спроводи од стране Департмана за младе у оквиру Директората за демократско грађанство и партиципацију. Он разрађује смернице, програме и правна инструмента за развијање омладинских политика на локалном, националном и европском нивоу, и на различите начине и кроз различите механизме и ресурсе даје финансијску и образовну подршку међународним активностима младих. Он такође организује рад Заједничког савета за младе, чија је (једна од улога) праћење реализације стратегије.</p> <p>СЕ препознаје да су националне стратегије у области младих у Европи један од главних механизма имплементације СЕСОС у државама чланицама. Последице, у оквиру најзначајнијих компаративних предности СЕ у раду с младима истакнуто је неколико мера за подршку евалуацији националних политика у области младих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Национални прегледи омладинских политика – представља најсложенију и најопсежнију меру СЕ за подстицање евалуације и развоја омладинске политике у Европи. Од 1997. године спроведена је 21 евалуација националних политика држава чланица СЕ. Процес укључује припрему националног извештаја о омладинској политици и положају младих, оцену извештаја од стране стручног тима, две интензивне теренске посете, коментарисање извештаја од стране националних државних органа и јавну расправу. У Србији је евалуација спроведена 2016. године;⁶⁴ - Инструмент за самопроцену омладинске политике⁶⁵ – у циљу креирања, праћења и реализације „здраве политике“ СЕ је развио неколико начела, циљева и вредности који би требало да буду у основи праћења политика за младе држава чланица. СЕ уводи инструмент за самопроцену омладинске политике како би помогао државама чланицама да саме процене сопствену усклађеност са стандардима СЕ везаним за
---------------------------------------	--

⁶⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: ["Youth policy in Serbia - Conclusions of the Council of Europe International Review Team" \(2016\)](#)

⁶⁵ Линк за више детаља: [Инструмент за самопроцену омладинске политике - Савет Европе \(2019\)](#)

	<p>омладинску политику, али би послужио као основ за развој самосталне омладинске политике. Тим инструментом се државе чланице СЕ подстичу на праћење утицаја и делотворност политика у области младих и отвара се могућност за њихово фино подешавање (или чак напуштање) ако се покаже да су делимично или потпуно неделотворне;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Истраживања унутар и изван сектора младих – редовна истраживања у области младих су од стране СЕ препозната као инструмент реализације стратегије, а истраживачи су, поред доносилаца одлука и практичара у области младих, кључни актери свих битних процеса СЕ у области младих.
<p>Учешће у припреми и имплементацији стратегије</p>	<p>СЕ примењује принцип коменаџмента, који на свим нивоима доношења одлука укључује младе људе тј. представнике организација у области младих кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Саветодавно веће за младе – то је тело које представља глас младих у Европи. Чине га 30 представника омладинских невладиних организација и мрежа; - Европски управни одбор за младе – окупља представнике министарстава или тела одговорних за питања младих из 50 држава потписница Европске културне конвенције; - Заједнички савет за младе – окупља представнике претходна два тела у циљу доношења заједничких одлука о приоритетима, програмима и буџету у области младих.
<p>Компаративна анализа међународне стратегије и НСМ</p>	
<p>Сличности између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>Као у случају ЕУ стратегије у области младих, СЕСОС и НСМ нису потпуно упоредиве. Оне имају различит правни оквир, партнере, системе подршке, покретаче, географски фокус, расположива средства за имплементацију и фокус. СЕСОС је пре свега стратегија омладинског сектора и није директно фокусирана на младе људе као што је то НСМ.</p> <p>Поред тога, додатна вредност СЕСОС је то што она усмерава, инспирише и прати националне стратегије земаља чланица, па се може посматрати и као кључна стратегија за развој националних омладинских политика у Европи.</p>

	<p>Даљим упоређивањем садржаја две посматране стратегије приметне су суштинске разлике на свим нивоима, од визије, преко циљева до мера. С друге стране, кључна сличност је видљива у томе што су четири тематска приоритета СЕСОС (оживљавање плуралистичке демократије, приступ младих правима, заједнички живот у мирним и инклузивним друштвима, омладински рад) садржана у принципима НСМ (подршка личном и друштвеном оснаживању младих, поштовање људских и мањинских права, равноправност и забрана дискриминације, једнаке шансе за све, значај младих и њихове друштвене улоге, активно учешће младих и сарадња и друштвена одговорност и солидарност).</p>
<p>Разлике између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>Поред горепомених разлика у стратегијама, дивергенција НСМ и СЕСОС (усвојена 2020) је додатно појачана разликом од пет година између усвајања две стратегије (НСМ усвојена 2015). СЕСОС је у том смислу релевантнија јер је, на основу повратних информација и дијалога с младима, базирана на тренутним потребама младих и (посебно) омладинског сектора у Европи.</p> <p>СЕСОС препознаје неколико активности, мера, механизма које могу бити корисне у разматрању НСМ 2015–2025.</p> <ul style="list-style-type: none"> - принцип коменаџмента – садржан је у првом принципу СЕСОС с циљем оживљавања плуралистичке демократије, а базиран је на учешћу младих у доношењу одлука и активном грађанству. Принцип коменаџмента је доследно спроведен на свим нивоима СЕ структура у области младих, понајвише кроз Саветодавно веће за младе и Заједнички савет за младе; - омладински рад – СЕСОС је стратегија омладинског сектора и није директно фокусирана на младе људе, колико год они били у средишту њеног разматрања. За разлику од НСМ која је оријентисана на проблеме младих, СЕСОС је фокусиран на подршку омладинском сектору у Европи, што је евидентно из ресурса и инструмената подршке који су се развили из тога (Европски омладински центри, Европска фондација за младе и др.);

	<ul style="list-style-type: none"> - нови изазови – СЕСОС се не разликује од других међународних и националних стратегија у делу кључних изазова с којима се млади суочавају (технолошки, демографски, лични, друштвени, грађански и политички). Истовремено, стратегија СЕ ипак ставља у фокус неколико изазова у области младих који су донекле садржани у НСМ, али нису нужно у њеном фокусу, као што су: старење популације Европе и потреба за међугенерациским дијалогом, утицај вештачке интелигенције на младе, значај дигиталне писмености за пуно учешће младих у друштву, приступ НЕЕТ⁶⁶ младих различитим могућностима, изазови мигрантске кризе, изазови климатских промена, недостатак поверења младих у институције, мањак укључености младих у организације цивилног друштва, пораст екстремизма и радикализације младих, јачање десничарских покрета и смањење простора за дебату. - приступ неформалном образовању – СЕСОС препознаје да није довољно радити само на изградњи капацитета омладинских радника и развоју иновација у омладинском раду. Како би шира популација младих, посебно НЕЕТ млади, сазнала за прилике које креира омладински сектор, потребно је радити на повећању атрактивности омладинског рада и одрживости пружалаца услуга омладинског рада.
--	---

3.3. Агенда Уједињених нација за одрживи развој 2015–2030.

УН Агенда 2030 (у даљем тексту: УНА2030) представља глобални стратешки план акције за људе, планету и просперитет. Она тежи да ојача универзални мир и слободу и препознаје да елиминација сиромаштва у свим облицима, укључујући и екстремно сиромаштво, представља највећи глобални изазов и основни предуслов за одрживи развој.⁶⁷ УНА2030 дефинише 17 главних циљева одрживог развоја (у даљем тексту: ЦОР) као водилу за чланице Уједињених нација (у даљем тексту: УН) за период до 2030. године.

⁶⁶ Оригиналн назив на енглеском језику: NEET – Not in Education, Employment or Training

⁶⁷ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN SDG 2030 Agenda](#)

Агенди УНА2030 је претходила кампања „Миленијумски пројекат“⁶⁸ из 2002. године како би надахнула људе широм света на акцију, као и Агенда миленијумских развојних циљева за период до 2015. године⁶⁹ која је поставила основни правац деловања са осам главних циљева, на које се УНА2030 надовезује у областима елиминације сиромаштва, обезбеђивања квалитетног образовања, здравља, родне равноправности и др.

РС је имала активну улогу и исказала посвећеност глобалној УНА2030 године још у периоду дефинисања ЦОР као чланица Отворене радне групе за ЦОР и Међувладиног комитета експерата за финансирање одрживог развоја. Током процеса националних консултација о ЦОР, грађани Србије имали су прилику да се у периоду 2012–2014. изјасне о развојним приоритетима и тако утичу на глобални процес формулисања циљева.⁷⁰

Анализа УНА2030	
Општи концепт	<p>УНА2030 представља глобалну стратегију деловања у оквиру области које су од критичне важности за човечанство и планету.</p> <p>УНА2030 је усмерена на пет основних праваца деловања:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. људе – окончавање сиромаштва и глади у свим облицима, као и осигуравање да сва људска бића могу остварити свој потенцијал уз достојанство и једнакост у здравој средини; 2. планету – очување планете од деградације кроз одрживу потрошњу и производњу уз одрживо управљање природним ресурсима и реаговање на климатске промене у сврху подржавања потреба садашњих и будућих генерација; 3. просперитет – омогућавање да сва људска бића уживају просперитет и испуњене животе, као и да се економски, друштвени и технолошки напредак спроводе у складу с природом; 4. мир – гајење мирних, праведних и инклузивних друштава слободних од страха и насиља. Одрживи развој није могућ без мира, као ни мир без одрживог развоја;

⁶⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Millennium Project \(2002\)](#)

⁶⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Millennium Development Goals \(MDGs\)](#)

⁷⁰ Линк за више детаља: [Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији \(2020\)](#)

	<p>5. партнерство – мобилисање средстава потребних за спровођење агенде уз помоћ ојачаног глобалног духа солидарности фокусираног првенствено на најсиромашније и најрањивије људе.</p> <p>УНА2030 је конципирана као глобални позив на акцију за остваривање одрживог развоја у оквиру три димензије – економске, друштвене и еколошке. Узета су у обзир достигнућа остварена у периоду „Миленијумског пројекта“ и настављена је надградња, као и рад на неоствареним циљевима „Миленијумских развојних циљева“ из периода до 2015. године.</p>
<p>Општи и посебни циљеви</p>	<p>У оквиру УНА2030 дефинисано је 17 ЦОР и 169 специфичних циљева (таргета), што је први пут у историји човечанства да су се лидери земаља обавезали на спровођење овакве свеопште и универзалне агенде.</p> <p>Основни принципи нове УНА2030 се воде сврхом и принципима Повеље Уједињених нација⁷¹ уз пуно поштовање међународних закона, затим принципима Универзалне декларације о људским правима⁷², другим међународним споразумима о људским правима, Миленијумском декларацијом⁷³ и исходима Светског самита 2005. године.⁷⁴ У обзир су узети и други инструменти, као Декларација о праву на развој,⁷⁵ као и исходи свих већих конференција УН и самита.</p> <p>Узимајући у обзир количину докумената на основу којих су успостављена начела и принципи као и њихову бројност, из горе поменутих докумената се издваја неколико начела и принципи који су важни за младе: принцип слободе и једнакости у виду достојанства и остваривања свих права, принцип једнакости у виду недискриминације приликом остваривања права, принцип права на живот, слободу и безбедност, принцип права на образовање и др.</p>

⁷¹ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations Charter \(1945\)](#)

⁷² Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Universal Declaration of Human Rights \(1948\)](#)

⁷³ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Millennium Declaration \(2000\)](#)

⁷⁴ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [2005 World UN Summit](#)

⁷⁵ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Declaration on the Right to Development \(1986\)](#)

Као што је горе поменуто, на основу принципа УН и Миленијумских циљева дефинисани су ЦОР УНА2030 у следећим категоријама:

1. Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима;
2. Окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду;
3. Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација;
4. Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све;
5. Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и девојчице;
6. Обезбедити санитарне услове и приступ пијаћој води за све;
7. Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све;
8. Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све;
9. Изградити прилагодљиву инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације;
10. Смањити неједнакост између и унутар држава;
11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим;
12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње;
13. Предузети хитну акцију у борби против климатских промена и њихових последица;
14. Очувати и одрживо користити океане, мора и морске ресурсе за одрживи развој;
15. Заштитити, обнављати и промовисати одрживо коришћење копнених екосистема, одрживо управљати шумама, борити се против дезертификације, зауставити и преокренути процес деградације земљишта и зауставити губитак биодиверзитета;
16. Промовисати мирољубива и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све,

	<p>и изградити делотворне, одговорне и инклузивне институције на свим нивоима;</p> <p>17. Ојачати средства примене и ревитализовати глобално партнерство за одрживи развој.</p>
Приоритети	<p>Као што се може видети из принципа и постављених циљева УНА2030, приоритети су развојног типа у широком делокругу економских, друштвених и еколошких циљева, а огледају се оквирно у следећим областима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - окончавање сиромаштва, - здравље, - образовање, - безбедна храна и исхрана, - очување природне средине, - мирно и инклузивно друштво, - интегрисан приступ и партнерство.
Имплементација	<p>Узимајући у обзир обим и амбиције УНА2030 како би се осигурала имплементација, потребни су глобално партнерство и посвећеност земаља чланица УН. Како би сви циљеви били остварени, потребно је приближити у сарадњи јавни, приватни, цивилни сектор, систем УН и друге актере како би се употребили сви расположиви ресурси.</p> <p>Партнерство за одрживи развој подржавају конкретне политике и акције наведене у документу са исходима треће Међународне конференције о финансирању за развој⁷⁶ одржане у Адис Абеби 2015. године. Генерална скупштина УН је током догађаја подржала Акциони план,⁷⁷ који представља интегрални део УНА2030 за одрживи развој.</p> <p>Узимајући у обзир да је у питању глобална иницијатива, настављен је рад на темељима успостављеним Консензусом из Монтереја 2002.⁷⁸ и Декларацијом из Дохе 2008. године.⁷⁹ Подржано је спровођење Истанбулске</p>

⁷⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Third international conference on financing for development](#)

⁷⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Adis Abeba Action Agenda](#)

⁷⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [International conference on financing for development – Monterrey, Mexico](#)

⁷⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [International conference on financing for development – Doha, Qatar](#)

	<p>декларације,⁸⁰ САМОА модалитета,⁸¹ Бечког програма,⁸² Агенде Афричке уније 2063,⁸³ новог партнерства за развој Африке (НЕПАД)⁸⁴ и др.</p> <p>У погледу инструмената финансијске помоћи реализацији агенде у продужетку су наведени неки од најважнијих на светском нивоу:</p> <p>УН Фонд за изградњу мира,⁸⁵ Међународни фонд за пољопривредни развој,⁸⁶ Светска банка,⁸⁷ Светски програм за храну,⁸⁸ Азијска банка за инфраструктурне инвестиције,⁸⁹ Нова развојна банка,⁹⁰ Интер-америчка инвестициона корпорација⁹¹ и многи други.</p> <p>Како је наведено у Акционом плану из Адис Абебе, напори на националном нивоу су интегрални део напора за остваривање циљева УНА2030 уз подршку система УН, политика и међународних фондова.</p> <p>РС је у првом петогодишњем циклусу УНА2030 спровела већ значајне кораке у испуњавању циљева Агенде одрживог развоја. Влада РС је 2015. године основала Међуресорну радну групу за спровођење УНА2030, чији су чланови представници ресорних министарстава. Радна група има за циљ да координира активностима свих релевантних министарстава, да прати имплементацију, предлаже усвајање националне стратегије за одрживи развој с финансијским планом и да обавља друге активности уз извештавање о напретку. На националном нивоу 2017. године формирана је и Фокус група Народне скупштине Србије за развој контролних механизма и надзор имплементације ЦОР. Веома важан аспект имплементације УНА2030 представља локализација ЦОР,</p>
--	---

⁸⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [The declaration of Istanbul](#)

⁸¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [SIDS Accelerated modalities of action \(S.A.M.O.A.\) pathway](#)

⁸² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Vienna programme of action](#)

⁸³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Agenda 2063. The Africa we want](#)

⁸⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [African Union Development Agency](#)

⁸⁵ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Peacebuilding Fund](#)

⁸⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [International fund for agricultural development](#)

⁸⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [World Bank](#)

⁸⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN World food programme](#)

⁸⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Asian Infrastructure Investment Bank](#)

⁹⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [New Development Bank](#)

⁹¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [InterAmerican Investment Corporation – IDB Invest](#)

	<p>односно интегрисање циљева у локалне политике. У овом процесу важну улогу има Стална конференција градова и општина (у даљем тексту: СКГО). Спроведена је и анализа кровних и секторских политика са УНА2030, као и с реформама у оквиру процеса приступања ЕУ, уз подршку УН тима у Србији током припреме МАПС мисије.⁹² Ове анализе су установиле да постоји висока усклађеност кровних националних политика са УНА2030, те да кључни стратешки документи који дефинишу правце развоја Србије на путу ка ЕУ у великој мери кореспондирају са ЦОР (НПАА, НАД и ЕСРП)⁹³. Поред ових кровних политика, анализе су показале и значајну кореспонденцију секторских политика са ЦОР, а у складу са Законом о планском систему Србија ће приступити изради интегрисане стратегије развоја, што ће омогућити кохерентнију усмереност политика према ЦОР и чвршће повезивање процеса остваривања циљева с реформама у процесу придруживања ЕУ. Када је у питању имплементација УНА2030 у Србији, РС је додатно и део великог броја партнерстава и иницијатива повезаних с Агендом, као што су Берлински процес,⁹⁴ Стратегија ЕУ за Дунавски регион,⁹⁵ Регионална канцеларија за сарадњу младих,⁹⁶ ЕУ Агенда за развој вештина 2030⁹⁷ и многе друге.</p>
<p>Актери</p>	<p>Ревитализовано Глобално партнерство фацитира интензивни глобални ангажман у подршци за имплементацију свих ЦОР повезујући јавни сектор, цивилно друштво, приватни сектор, систем УН и друге актере уз мобилизацију свих расположивих ресурса. Према подацима УН Платформе за партнерства⁹⁸ регистровано је преко 5.000 партнерстава у имплементацији УНА2030 на светском нивоу, са више десетина хиљада актера.</p> <p>У Србији је најважнији актер Мултиресорна радна група основана у децембру 2015. године и састављена од</p>

⁹² Линк за више детаља: [MAPS мисија](#)

⁹³ Оригиналн назив на енглеском језику и линкови за више детаља: [National Programme for Adoption of the Acquis, The National Priorities for Development Assistance i The Employment and Social Reform Programme](#)

⁹⁴ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Berlin Process](#)

⁹⁵ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [EU Danube Region Strategy](#)

⁹⁶ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Regional Youth Cooperation Office - RYCO](#)

⁹⁷ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [European Skills Agenda](#)

⁹⁸ Оригиналн назив на енглеском језику и линк за више детаља: [SDG Partnership platform](#)

	<p>високих представника ресорних министарстава и других организација и институција у РС: СКГО, Народне скупштине РС, организација цивилног друштва, Републичког секретаријата за јавне политике, УН тима у РС и др.</p>
<p>Индикатори успеха</p>	<p>У оквиру УНА2030 и Акционог плана из Адис Абебе из 2015. године постављено је 17 главних циљева у областима елиминисањем сиромаштва, здравља, образовања и др. који су разложени на 169 таргета у областима горе наведеним у анализи.</p> <p>Извештај о напретку у остваривању ЦОР до 2030. године у Републици Србији из децембра 2020. године⁹⁹ наводи да ЦОР садржи 247 индикатора за мерење успеха имплементације. Примери у којима су млади директно наведени као циљна група:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЦОР 8.6 – Циљна вредност: смањити удео младих који нису запослени нити су у процесу образовања односно обуке, а представља и један од главних циљева НСМ 2015–2025. Индикатор у Србији представља удео младих (15–24 године) који нису обухваћени образовањем, запосленошћу или обуком; - ЦОР 4.3 – Циљна вредност: до 2030. обезбедити једнаку доступност приступачног и квалитетног стручног образовања на свим нивоима, укључујући и универзитетско, за све жене и мушкарце. Индикатор у Србији представља стопу учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци (према полу). <p>Утисак је да су индикатори УНА2030 јасно постављени. У извештају је наведено који се конкретно могу мерити а који не, те је Републички завод за статистику на Интернет платформи за праћење напретка остваривања ЦОР¹⁰⁰ поставио податке на основу којих је у Србији тренутно могуће пратити 102¹⁰¹ од укупно 247 индикатора. Горе</p>

⁹⁹ Линк за више детаља: [Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији](#)

¹⁰⁰ Линк за више детаља: [Интернет платформа за праћење напретка остваривања ЦОР](#)

¹⁰¹ Линк за више детаља: [Отворени подаци – циљеви одрживог развоја](#)

	<p>поменути извештај и Интернет платформа представљају одличне изворе информација.</p> <p>Важно је напоменути да све земље чланице УН имају сличне платформе за праћење индикатора, те да УН путем своје ЦОР Интернет платформе прати различите иницијативе широм света.</p>
<p>Мониторинг и евалуација</p>	<p>Према акционом плану из Адис Абебе из 2015. године, фокус је стављен на квантитативне и квалитативне податке, укључујући <i>open data</i>, статистичке системе и администрацију на националном и локалном нивоу који представљају најважније алате за мерење и јачање капацитета, транспарентности и одговорности у оквиру глобалног партнерства. Национални статистички системи имају главну улогу у прикупљању, дисеминацији и администрирању подацима, али они не виде све. Због тога је као додатне изворе информација потребно користити и податке и анализе цивилног друштва, академског и приватног сектора.</p> <p>Узимајући у обзир глобални обим УНА2030, те да свака чланица УН користи сопствене механизме за праћење, током ове анализе фокусираћемо се на механизме праћења на националном нивоу у Републици Србији, а укратко ћемо поменути да одељење за статистику УН путем своје глобалне базе података¹⁰² прати оствареност индикатора на светском нивоу.</p> <p>Као што је горе поменуто, Републички завод за статистику¹⁰³ представља национални статистички систем који прати оствареност индикатора у оквиру ЦОР УНА2030 у Србији, уз друге произвођаче података, путем којих се прати 102 од 247 индикатора у Србији у оквиру 17 ЦОР.</p> <p>Мерење напретка спроведено је према методологији коју Евростат¹⁰⁴ примењује у ЕУ. Имајући у виду да у Србији нису дефинисани национални специфични циљеви, односно квантитативне мере које би требало достићи на националном нивоу у дефинисаном временском оквиру, за</p>

¹⁰² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [SDG Indicators](#)

¹⁰³ Линк за више детаља: [Републички завод за статистику](#)

¹⁰⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Statistical office of the European Union](#)

мерење напретка се у неким случајевима користи методологија Евростат за ЦОР без квантитативних индикатора. Дакле, мерење се не врши у односу на квантитативно дефинисани циљ, већ се напредак прати у односу на почетну годину за коју постоје подаци, те се мери степен у коме се напредак креће у позитивном или негативном смеру.

Транспарентност у извештавању у оквиру Интернет платформе¹⁰⁵ представља главни извор информација где се оствареност ЦОР може пратити по циљевима, специфичним циљевима и индикаторима. Како бисмо илустровали ниво података који је јавно доступан, укратко је представљен пример нивоа података у одељку „Индикатори“ за ЦОР 4 – за индикатор 4.1.2. Стопу завршавања (први циклус основног образовања, други циклус основног образовања, средње образовање) можемо видети према типу насеља, према образовању мајке, материјалном стању домаћинства, а подаци су ажурирани током 2021. године уз наведене изворе података и линкове.

У погледу евалуације, предвиђено је периодично извештавање држава чланица УН на добровољној бази на националном нивоу, што представља главни вид евалуације уз употребу циљева и индикатора, као и мерење остварености истих, док Генерални секретар УН уз помоћ УН система на годишњем нивоу извештава о напретку остваривања ЦОР ка политичком форуму високог нивоа Економског и друштвеног савета УН.

РС је добровољно поднела свој први извештај о напретку остваривања ЦОР, који је у целости јавно доступан на Интернет платформи.¹⁰⁶ Извештај¹⁰⁷ је поднет у децембру 2020. године и представља један од важнијих извора информација током ове анализе. Он даје прецизан преглед мерених индикатора уз образложења и оцену о напретку према ЦОР.

¹⁰⁵ Линк за више детаља: [COR Indikatori u Srbiji](#)

¹⁰⁶ Линк за више детаља: [ЦОР Индикатори у Србији](#)

¹⁰⁷ Линк за више детаља: [Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији](#)

<p>Учешће у припреми и имплементацији стратегије</p>	<p>Грађани РС су имали прилике да допринесу дефинисању ових приоритета у периоду 2012–2014. године и да се током процеса националних консултација о ЦОР изјасне о развојним приоритетима и тако утичу на глобални процес формулисања циљева. Током првог циклуса консултација „Србија какву желим“¹⁰⁸, уз циљеве истакнуте и у већини других земаља, појавили су се и национално специфични циљеви који су припадали корпусу културних аспеката развоја укључујући неговање толеранције, солидарности, успостављања бесконфликтних друштава с владавином закона. Управо због тога што су резултати консултација у Србији указали на ове важне аспекте развоја, у другом циклусу консултација пажња је била усмерена на однос културе и развоја, а резултати су значајно допринели формулацији Циља одрживог развоја бр. 16 који предвиђа промовисање мирољубивих и инклузивних друштава за одрживи развој.¹⁰⁹</p> <p>Важно је напоменути да је дефинисању приоритета допринела општа популација, где се према подацима о циљним групама с Интернет платформе налазе млади са села, средњошколци, студенти и друге групе састављене претежно од младих.</p>
<p>Компаративна анализа међународне стратегије и НСМ</p>	
<p>Сличности између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>Две стратегије нису потпуно упоредиве. УНА2030 представља глобалну кровну стратегију, чији један део чине плански систем РС и НСМ. Иако је РС као чланица УН један од покретача УНА2030, документ се односи на решавање критичних светских изазова, те актери из Србије уз помоћ националних ресурса и подршку међународних дају свој допринос укупним циљевима УНА2030, а НСМ даје свој допринос када је у питању побољшање положаја младих.</p> <p>Узимајући у обзир да се УНА2030 бави суштинским питањима која се тичу целокупног глобалног друштва, Агенда је релевантна за младе као део опште популације. НСМ у Републици Србији је релевантан за већи број ЦОР, из којих се посебно истичу области запошљавања,</p>

¹⁰⁸ Линк за више детаља: [Србија какву желим](#)

¹⁰⁹ Линк за више детаља: [Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији](#)

окончавања сиромаштва, здравља, инклузивног и квалитетног образовања, мирног и инклузивног друштва, партнерства (партиципације), заштите животне средине и др.

Инклузивност као најважнија тема УНА2030, која се огледа у свим ЦОР чијим остваривањем се умањује неједнакост на глобалном нивоу, представља такође и принципе којима НСМ тежи када је у питању побољшање положаја младих у Србији.

Најпрецизније сличности између две стратегије се огледају у:

- **ЦОР 3.** – Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација; директно повезан са стратешким циљевима НСМ – Здравље и благостање младих жена и мушкараца;
- **ЦОР 4.** – Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све; директно повезан са стратешким циљевима НСМ – Квалитет и могућност за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих и Подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености;
- **ЦОР 8.** – Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све; који је директно повезан са стратешким циљевима НСМ – Запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца и Подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености;
- **ЦОР 16.** – Промовисати мирољубива и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све и изградити делотворне, одговорне и инклузивне институције на свим нивоима; који је директно повезан са стратешким циљевима НСМ – Активно учешће младих жена и мушкараца у друштву и Подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености.

	<p>Евидентан је број тачака повезаности НСМ са УНА2030, те се препоручује повезивање ресурса и актера, посебно када је у питању праћење остварености циљева подацима које припрема Републички завод за статистику уз подршку осталих актера.</p>
<p>Разлике између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>НСМ и УНА2030 имају различиту основу у погледу садржаја, актера, нивоа деловања, периода трајања и др.</p> <p>УН УНА2030 је глобална кровна стратегија усмерена на решавање критичних проблема за човечанство, а НСМ је фокусиран на побољшање положаја младих у Републици Србији.</p> <p>Поред разлике у обиму, актерима и амбицијама стратегија, постоји знатан број разлика по питању постављених циљева, где се ЦОР бави окончавањем сиромаштва, глади, питањима родне равноправности, одрживим управљањем водама, одрживом енергијом, инфраструктуром, неједнакошћу, одрживим градовима и насељима, обрасцима потрошње и производње и др.</p> <p>По питању трајања, УНА2030 траје пет година дуже од НСМ, који се завршава 2025. године.</p> <p>Сматра се да начин дефинисања циљева и индикатора у оквиру УНА2030, као и процес мониторинга и евалуације који се примењује на националном нивоу а који је описан и приложен у овој анализи, представља значајну разлику у поређењу са НСМ. У оквиру НСМ и одељка 2. <i>Анализа стања са препорукама</i> члан 4. <i>„Развити јединствен и свеобухватан систем мониторинга и евалуације који ће обезбедити квантитативне и квалитативне податке о спровођењу НСМ“</i> указано је на потребу за статистичким системом праћења.</p> <p>Власништво над стратегијом – Имплементација УНА2030 представља власништво грађана РС. Томе у прилог говори учешће у дефинисању циљева УНА2030 и оснивање међуресорне радне групе, која је надлежна за координирање и остваривање ЦОР у Србији. По питању НСМ, МОС је надлежан за координирање спровођења НСМ</p>

	у Републици Србији, с другим ресорима и актерима омладинске политике у оквиру различитих иницијатива и Савета за младе као међусекторског тела за подстицање и усклађивање активности у вези са развојем, остваривањем и спровођењем омладинске политике.
--	---

3.4. Стратегија Уједињених нација за младе 2018–2030.

Стратегија УН за младе (у даљем тексту: УНСМ2030) представља амбициозну стратегију на системском нивоу, која води УН и партнере ка сврсисходној сарадњи с младима и за младе широм света.

Млади су међусекторска тема у оквиру УНА2030 ЦОР и других међународних споразума. Тиме се препознаје да они имају важну и позитивну улогу у остваривању одрживог развоја, у превенцији кризе и напредовању мира, што је потврђено у три резолуције УН (2250, 2419 и 2535)¹¹⁰.

Циљеви УНСМ2030 се налазе у више ЦОР и међусобно су увезани, те ова стратегија представља и део претходно анализираних УНА2030 у смислу фокусирања на младе као део Агенде, затим истих основних принципа, заједничких ресурса, механизма статистичког мерења и др.

Анализа УН Стратегије за младе 2030.	
Општи концепт	<p>Узимајући у обзир и контекст УНА2030, и УНСМ2030 представља кровни оквир који води УН у смеру унапређења рада с младима и за младе у три главне области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мир и безбедност, - људска права, - одрживи развој. <p>Циљеви стратегије су усмерени на знатно јачање капацитета УН за укључивање младих у сврху употребе њихових ставова, мишљења и идеја. Такође, циљеви су усмерени да рад УН у области младих буде координисан, кохерентан и холистички.</p>

¹¹⁰ Оригинални називи на енглеском језику и линкови за више детаља: [UN Security Council Youth, Peace & Security Resolution 2250](#), [UN Security Council Youth, Peace & Security Resolution 2419](#), [United Nations Security Council resolution 2535 \(2020\) on youth, peace and security](#)

	<p>Став УНСМ2030 је да су млади повезани међусобно као никада до сада, да желе да допринесу и да већ доприносе јачању „отпорности“ њихових заједница, да предлажу иновативна решења, да воде друштвени напредак и инспиришу промене како у урбаним тако и у руралним срединама. Млади представљају ресурс од суштинске важности који вреди упознати и истражити, тиме отварајући врата ка неупоредиво већем ефекту мултипликације добробити.¹¹¹</p>
<p>Општи и посебни циљеви</p>	<p>У погледу циљева УНСМ2030, главна водила је креирање света у којем су људска права сваке младе особе остварена; где је свака млада особа оснажена да оствари свој пуни потенцијал; препознато је и ангажовање младих у друштву, њихова отпорност, као и позитиван допринос у улози покретача промена.</p> <p>Као што је поменуто у уводу, ЦОР УНА2030 дефинишу циљеве, таргете и индикаторе и за младе, те су циљеви УНСМ2030 и УНА2030 међусобно увезани.</p> <p>УН као главне принципе УНСМ2030 наводи јачање темеља сарадње УН с младима и за младе, те се као основни темељи стратегије наводе четири области:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. омладинско лидерство – УН са чланицама ће подржати омладинско лидерство широм организације и земаља чланица, јачати капацитете и свест о омладинским питањима; 2. знање и иновације – УН са чланицама ће јачати производњу знања и системе управљања; постати веродостојан извор стручности о развоју и укључивању младих; фацитирати глобалну свест о ситуацијама и потребама младих широм света, на основу доказа; 3. инвестиције и решења – УН са чланицама ће убрзати употребу ресурса и фацитирати партнерска решења за напредак имплементације УНСМ2030, радити на јачању финансирања и механизма програма фокусираних на младе и њихове акције, на свим нивоима;

¹¹¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Youth2030 Strategy](#)

	<p>4. лидерство у одговорности – УН ће радити на осигуравању да чланице и ентитети УН успешно одговоре на питања младих кроз програмирање; да ефективно и смислено укључе младе у свој рад; да одговорно прате расподелу буџета и трошкове.</p> <p>Свака од области у оквиру темеља сарадње УН с младима и за младе садржи и посебне циљеве који детаљније одређују правце деловања, те је препоручљиво узети их у обзир као препоруке за правце деловања развоја НСМ и повезивања са УНСМ2030.</p> <p>1. Омладинско лидерство:</p> <ul style="list-style-type: none"> - успостављање структура за младе у првом плану, за сваку земљу УН у сврху подршке координације на системском нивоу; - креирање платформи за укључивање младих, као што су Савети младих; - креирање прилика за дијалог младих и представника УН; - изградња капацитета представника УН, запослених који раде с младима како би боље разумели и одговорили на потребе младих; - и др. <p>2. Знање и иновације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - успостављање свеобухватног алата за праћење глобалног, регионалног и националног напретка по питањима младих, а употребом SDG¹¹² и WPAУ¹¹³ платформи; - платформа онлајн знања, развој системске базе лаког приступа знању повезаном с младима и програмима за младе широм УН; - успостављање анализе на националном нивоу и индикатора специфичних за младе у сврху оцењивања развоја и повезивања с регионалним и глобалним нивоом анализе; - и др. <p>3. Инвестиције и решења:</p> <ul style="list-style-type: none"> - успостављање глобалне платформе за усмеравање финансирања у области младих;
--	---

¹¹² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Sustainable Development Goals UN Agenda 2030](#)

¹¹³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [World Programme of Action for Youth](#)

	<ul style="list-style-type: none"> - комуникација на основу остварених и прикупљених резултата ка донаторској заједници како би се јасно приказао утицај активности у области младих; - успостављање фондова за подршку укључивања младих у процесе доношења одлука; - и др. <p>4. Лидерство у одговорности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - припрема општих водича за чланице УН како би се испоштовали принципи омладинског развоја у складу с потребама младих и сврсисходно укључивање и партиципација младих; - развијање система за непристрасну евалуацију утицаја УН програмирања; - спровођење годишњег прегледа имплементације УНСМ2030; - транспарентност у погледу успостављања доступности информација о имплементацији УНСМ2030 широј јавности. <p>За крај анализе овог одељка важно је напоменути да, поред УНСМ2030, и ЦОР УНА2030 детаљно дефинишу циљеве, таргете и индикаторе УНСМ2030, који су описани у оквиру одељка анализе УНА2030 овог документа.</p>
<p>Приоритети</p>	<p>Приоритетне области УНСМ2030 су повезане с настојањима чланица УН да се ојачају сопствени капацитети како би се могло изаћи у сусрет захтевима стратегије и ефективније испунити очекивања у сарадњи с младима и за младе.</p> <p>Стога је УН дефинисао следеће приоритете у оквиру УНСМ2030 за младе 2030:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. укључивање, партиципација и заговарање – појачати гласове младих у сврху промоције мирног, праведног и одрживог света; 2. темељи информисаности и здравља – подржати већи приступ младих квалитетном образовању и здравственим услугама; 3. економско оснаживање кроз пристојно запослење – подржати већи приступ младих пристојном и продуктивном запослењу;

	<p>4. млади и људска права – заштитити и промовисати права младих и подржати њихово грађанско и политичко ангажовање;</p> <p>5. изградња мира и отпорности – подржати младе као покретаче за мир, безбедност и хуманитарне акције.</p>
Имплементација	<p>Слично као и код УНА2030, како би се осигурала имплементација УНСМ2030, потребно је глобално партнерство и партнерство јавног, приватног, цивилног сектора, систем УН и других актера како би се сви расположиви ресурси употребили у оквиру ове стратегије која траје 12 година.</p> <p>Имплементацијом УНСМ2030 управља комитет УН у саставу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изасланик генералног секретара за омладину; - интерагенцијска мрежа за омладински развој IANYD¹¹⁴ – представници управљачког тела; - одабрани број УН ентитета који се ротира на двогодишњем нивоу; - представници глобалних платформи младих који се ротирају на двогодишњем нивоу. <p>У оквиру УН, 33 ентитета су већ доставила извештаје о спроведеним активностима у вези са УНСМ2030. Од тога је 11 департмана и канцеларија УН – Канцеларија за координацију развоја (DCO),¹¹⁵ Одељење за економске и друштвене послове (DESA),¹¹⁶ Канцеларија за стратегију управљања и политике (DMSPC),¹¹⁷ Канцеларија за оперативну подршку DOS,¹¹⁸ Канцеларија за политичке и мировне послове (DPPA)¹¹⁹ и др., четири ентитета, као што су УН Агенција за избеглице (UNHCR),¹²⁰ Канцеларија за родну равноправност и оснаживање жена (UNW),¹²¹ затим пет фондова и програма, као што су УН Развојни програм</p>

¹¹⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Inter-Agency Network on Youth Development](#)

¹¹⁵ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Development coordination office](#)

¹¹⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Department of Economic and Social Affairs](#)

¹¹⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Department of Management Strategy, Policy and Compliance](#)

¹¹⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Department of operational support](#)

¹¹⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Department of Political and Peacebuilding Affairs](#)

¹²⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UNHCR The UN Refugee Agency](#)

¹²¹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [UN Women](#)

	<p>(UNDP),¹²² УН Популациони фонд (UNFPA),¹²³ УН Међународни фонд за децу (UNICEF)¹²⁴ и други ентитети УН на глобалном нивоу, што показује посвећеност овој омладинској стратегији.</p> <p>УН су успоставиле платформу с ресурсима за спровођење УНСМ2030 с одељком <i>Guidance</i> који је у припреми. Поменути одељак ће представљати концизне и практичне ресурсе за УН тимове на националном нивоу о имплементацији УНСМ2030 у сарадњи с локалним актерима, интересним групама и практичарима. Служи за повезивање стратегије <i>Toolkit</i> која садржи документацију у виду стратегија, упутстава и др., затим <i>Scorecard</i> алат за стратешко планирање, мерење спровођења и одговорност за УН националне тимове спреман за глобалну имплементацију.</p>
Актери	<p>За спровођење УНСМ2030 приступ се огледа у повезивању јавног сектора, цивилног друштва, приватног сектора, система УН и других актера уз мобилизацију свих расположивих ресурса.</p> <p>Узимајући у обзир глобални оквир УНСМ2030, више десетина хиљада актера је укључено из горе наведених категорија. Неки од главних актера УНСМ2030 у Србији су УНЦТ, МОС и други важни актери наведени у НСМ из свих ресора и сектора.</p>
Индикатори успеха	<p>УНСМ2030 користи индикаторе који су наведени у оквиру УНА2030 описане у оквиру анализе те стратегије, што представља одличан пример увезивања различитих нивоа стратегија и употребе ресурса на ефикасан начин.</p> <p>Поред ЦОР индикатора и базе података, Национални тимови Уједињених нација¹²⁵ припремају годишње извештаје о напретку имплементације УНСМ2030. У оквиру извештаја прате се и оцењују кључни индикатори перформанси (КПИ), а позитивно је да и национални тим у</p>

¹²² Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations Development Programme](#)

¹²³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations Population Fund](#)

¹²⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations International Children Emergency Fund](#)

¹²⁵ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations Country Teams](#)

	<p>Србији редовно извештава о напретку ка УН, учешћем у Извештају о глобалном напретку.¹²⁶</p> <p>У оквиру прегледа напретка може се пронаћи оствареност индикатора по земљама и за Србију, а у продужетку су наведени неки од примера индикатора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усклађеност политика са ЦОР и кохерентност за развој младих; - механизми координације младих у земљи; - инвестиције у решења спроведена од стране младих; - транспарентност резултата стратегије за младе у земљи; - капацитети за имплементацију УНСМ2030; - и др. <p>Као што је горе поменуто, детаљан списак индикатора и начин оцењивања за УН националне тимове налази се у оквиру документа <i>Youth Scorecard</i>.¹²⁷</p>
<p>Мониторинг и евалуација</p>	<p>УНСМ2030 и УНА2030 користе заједничке алате за мониторинг и евалуацију с фокусом на квантитативне и квалитативне податке, укључујући <i>open data</i>, статистичке системе и администрацију на националном и локалном нивоу. Више информација се налази у одељку анализе УНА2030.</p> <p>У овом одељку фокусираћемо се на први Глобални извештај о напретку за 2021. годину.¹²⁸ Извештају су допринела 33 ентитета УН подносећи податке о имплементацији и свих 130 УНЦТ – УН националних тимова. Неке од многобројних изведених закључака из извештаја наводимо у продужетку:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на глобалном нивоу 80% УНЦТ је директно инвестирало у решења која спроводе млади, 60% је финансирало кампање заговарања за положај младих, а 30% је подржало размену знања о темама важним за младе;

¹²⁶ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth 2030 A Global Progress Report](#)

¹²⁷ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth 2030 UNCT Scorecard](#)

¹²⁸ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth 2030 A Global Progress Report](#)

	<ul style="list-style-type: none"> - у централном систему УНЦТ (УН водич за оквир сарадње одрживог развоја UNSDCF¹²⁹), који води УН ангажман на националном нивоу, 90% националних тимова је приказало резултате за младе, а 80% је укључило програмирање за младе у своје радне планове. Половина националних тимова нема информације о финансирању за младе, а тек трећина националних тимова јавно поставља извештаје о младима. <p>У погледу доприноса Србије спровођењу УНСМ2030 више информација можемо видети у прегледу Глобалног извештаја о напретку.¹³⁰ Према информацијама из извештаја које је доставио УН национални тим у Србији, дат је преглед стања у оквиру 27 индикатора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у оквиру 11 индикатора је остварен циљ (фокус на младе у оквиру одговора на пандемију Ковид-19, сврсисходно укључивање младих у пројекте које подржава УНЦТ у Србији, изградња капацитета тима УНЦТ и др.); - у оквиру 11 индикатора је остварен напредак (јачање капацитета власти за дизајн и спровођење стратегија по принципу „<i>Leave no youth behind</i>“ у оквиру националних секторских планова, затим јачање капацитета власти за побољшавање јавног финансирања за омладински развој, и др.); - у оквиру пет индикатора још није започет рад, а припреме су у току (механизам за координацију за кохерентне УН омладинске програме у припреми, и др.).
<p>Учешће у припреми и имплементацији стратегије</p>	<p>Узимајући у обзир да УНСМ2030 проистиче из УНА2030, на дефинисање чијих приоритета су грађани РС имали прилике да допринесу у периоду 2012–2014. године, можемо рећи да је тај процес утицао и на постављање приоритета УНСМ2030.</p> <p>Посебно истичемо учешће омладинских делегата Србије у УН путем удружења за УН у Србији и подршке</p>

¹²⁹ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [United Nations Sustainable Development Cooperation Framework Guidance](#)

¹³⁰ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Youth 2030 A Global Progress Report](#)

	<p>Министарства спољних послова и Министарства омладине и спорта у оквиру пројекта „Омладински делегати Србије у УН“¹³¹, путем ког је омогућено учешће младих у оквиру једногодишњег мандата у УН и њихов активан рад. Поменути пројекат је на снази од 2017. године, а до сада је десет младих из Србије имало прилику да учествује у раду УН у оквиру догађаја као што су Генерална скупштина УН, Омладински форум (ECOSOC), Омладински форум UNESCO и други национални и међународни догађаји УН.</p>
<p>Компаративна анализа међународне стратегије и НСМ</p>	
<p>Сличности између НСМ 2015–2025. и међународне стратегије</p>	<p>Најпрецизније сличности између две стратегије се огледају у високом нивоу усклађености приоритета, који се у оквиру НСМ и УНСМ2030 заснивају на остваривању права за младе, подршци личном и друштвеном оснаживању, активном учешћу, друштвеној одговорности и др.</p> <p>Комплементарност НСМ и УНСМ 2030. Према горе наведеним информацијама, у оквиру анализе постоји значајан ниво повезаности циљева и актера НСМ са УНСМ2030, те да се остваривањем циљева једне стратегије директно доприноси циљевима друге, што је посебно видљиво у областима образовања, запошљавања, здравља и др.</p>
<p>Разлике између НСМ 2015-2025. и међународне стратегије</p>	<p>Две стратегије нису потпуно упоредиве; УНСМ2030 представља глобалну кровну стратегију оријентисану ка побољшању положаја младих, где уз глобални фокус постоји и фокус на националном нивоу, док је НСМ фокусиран на побољшање положаја младих на националном нивоу.</p> <p>НСМ и УНСМ2030 имају различиту основу у погледу садржаја, актера, нивоа деловања, периода трајања и др.</p> <p>УНСМ2030 траје пет година дуже од НСМ, који се завршава 2025. године.</p> <p>Стабилни темељи омладинске политике. Суштинска разлика се огледа у фокусу УНСМ2030 усмереном на</p>

¹³¹ Линк за више детаља: [Омладински делегати Србије у УН](#)

	<p>успостављање темеља, стабилне основе за спровођење омладинских политика у погледу успостављања система подршке актерима омладинске политике, креирања стручног садржаја, прикупљања знања о младима, успостављања механизма мерења и евалуације учинка стратегија, успостављања принципа доступности, респонзивности и транспарентности од стране ентитета који спроводе омладинску политику и др.</p> <p>Развој капацитета власти. Као једна од разлика међу стратегијама истиче се добра пракса УНСМ2030 у погледу подизања капацитета власти на локалном и националном нивоу за спровођење стратегије, како би се постојећи ресурси што боље употребили у сврху остваривања циљева стратегије. Како би млади остварили свој потенцијал, морају имати адекватне сараднике и подршку.</p>
--	--

IV. АНАЛИЗА НАЦИОНАЛНИХ СТРАТЕГИЈА/ПРОГРАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Упоредном анализом националних стратегија/програма у РС врло брзо су примећене значајне неусклађености у погледу основних одлика младих. Закон о младима (у даљем тексту: ЗОМ) дефинише младе као лица узраста од 15 до 30 година, док узраст младих у анализираним националним стратегијама/програмима РС варира. Поред тога, у знатном делу анализираних националних стратегија/програма млади нису препознати као циљна група од посебног интереса.

4.1. Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године

Визија Стратегије о економским миграцијама РС (у даљем тексту: СОМ) је „РС је држава у којој се остварују циљеви одрживог развоја уз пуни допринос исељеника, странаца који у њој живе и радно способног становништва које у њој жели да остане”.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>СОМ процењује да изван РС живи око 4,5–5 милиона припадника дијаспоре. Нема тачних података о томе колики проценат чине млади људи, али се стратегијом процењује да у укупној популацији емиграната знатним делом учествују млади. Нису утврђени сви узроци за миграцију младих ван Србије, јер не постоји јединствени систем за прикупљање података о миграцијама.</p> <p>Према стратегији, млади су на миграцију углавном подстакнути због економских мотива, попут потраге за послом или у циљу побољшања животног стандарда и услова живота, али и због других фактора који директно утичу на квалитет њиховог живота (нпр. корупција, непотизам и др.).</p> <p>Сагласно визији СОМ, она дефинише шест посебних, стратешких развојних циљева и 24 мере и активности за реализацију општих и посебних циљева. Стратегија је повезана са НСМ пре свега у стратешким циљевима „мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка</p>

	<p><i>младим мигрантима" и „омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих".</i></p> <p>СОМ издваја неколико кључних проблема, у којима су млади једни од главних актера:</p> <ul style="list-style-type: none"> - непостојање свеобухватних мера за смањење узрока за емиграцију; - недовољно развијене мере и програми за привлачење страних студената и стручњака, као и програми њихове интеграције у друштво; - непостојање развијених мера и програма за (ре)интеграцију повратника.
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СОМ није издвојила младе као посебну интересну групу, али се они делимично могу препознати у све три кључне групе стратегије: радно способно становништво, дијаспора и повратници из иностранства, као и странци различитих образовних профила.</p> <p>Додатно, СОМ у оквиру SWOT¹³² анализе као главну претњу види <i>„исељавање младог, репродуктивно и радно способног становништва", а као могућност „равномернији регионални развој којим би се смањила емиграција и подстакао повратак младих у места порекла".</i></p>
Циљеви	<p>Општи циљ стратегије је <i>„стварање привредног и друштвеног амбијента за успоравање одласка радно способног становништва, јачање веза с дијаспором, подстицање повратних и циркуларних миграција, као и привлачење странаца различитих образовних профила".</i> Утисак је да су млади, као главни актери процеса одласка радно способног становништва, у фокусу ове стратегије.</p> <p>СОМ дефинише шест стратешких посебних циљева описаних у наставку.</p>
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.</p> <p>МОС је препознат као (један од) надлежних државних органа који се баве различитим аспектима миграције, док је НСМ</p>

¹³² Оригиналан назив на енглеском језику: Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats

	<p>препозната као једна од стратегија која се директно или индиректно бави темом миграција.</p>
<p>Мере и активности</p>	<p>Млади су заступљени на више нивоа, кроз циљеве, мере и институције/организације у области младих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - посебан циљ стратегије <i>„стварање услова за ефикасније управљање унутрашњим миграционим токовима“</i> ставља младе у фокус, у оквиру мера <i>„унапређење вештина и компетенција радне снаге у руралним срединама, с циљем подизања предузетничког потенцијала“</i> и <i>„креирање подстицајних политика запошљавања у циљу трансформације ових простора у имиграционе, пре свега за младе“</i>; - у посебном циљу ове стратегије <i>„унапређење услова живота и рада у привредном и друштвеном сектору“</i> налазе се мере које се могу пронаћи у специфичном циљу 3. НСМ <i>„омогућени подстицајни услови за развој предузетништва младих“</i>. Мере стратегије се тичу подршке запошљавању кроз развој иновативног предузетништва и оснивања малих и средњих предузећа и креирања олакшице за покретање сопственог бизниса (чији су актери по НСМ углавном млади); - посебни циљ стратегије <i>„усклађивање система образовања с потребама тржишта рада, с акцентом на праћење иновација које носи са собом четврта индустријска револуција, посебно у сфери развијања нових занимања и стручних профила и стварања услова за привлачење страних студената“</i> садржи мере које се директно тичу младих кроз <i>„омогућавање одговарајућег стручног оспособљавања и стручног усавршавања младих и стварање услова за њихов повратак“</i> и <i>„обезбедити подршку даљем развоју каријерних инфоцентара за младе“</i>, као и <i>„развијати сарадњу са студентским организацијама у иностранству“</i>; - млади су препознати и путем актера у области младих за које ова стратегија прописује мере и активности. Тако, у посебном циљу <i>„изградња и јачање институционалних капацитета за праћење и унапређење квалитета података о економским миграцијама“</i> је као мера планирано да се <i>„постигне</i>

	<p><i>већа координација на локалном нивоу, односно стратешко и оперативно повезивање локалних Савета за миграције с Канцеларијама за младе и Локалним саветима за запошљавање".</i></p> <p>У циљу спровођења СОМ, донет је Акциони план за период 2021–2023. године.</p>
--	--

4.2. Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године

Визија Стратегије пољопривреде и руралног развоја РС (у даљем тексту: СРПРР) је „да у 2024. години пољопривреда РС буде сектор чији је развој заснован на знању, модерним технологијама и стандардима, који домаћим и захтевним страним тржиштима нуди иновативне производе, а произвођачима обезбеђује одржив и стабилан доходак и да се природним ресурсима, животном средином и културном баштином руралних подручја управља у складу с принципима одрживог развоја, како би се руралне средине учиниле примамљивим местом за живот и рад младима и другим становницима руралних подручја.“

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>Сагласно визији СРПРР, дефинисано је пет кључних унутрашњих и спољних изазова, четири кључна принципа имплементације стратегије, пет стратешких циљева и 14 приоритетних подручја стратешких промена.</p> <p>Стратегија је повезана са НСМ пре свега у стратешким циљевима <i>„обезбеђивање доходне стабилности и сигурности запослених у пољопривреди, стварање повољних услова за живот и рад младих и њихово задржавање у руралним срединама и унапређење квалитета живота у руралним подручјима“</i>.</p> <p>Стратегијом се реагује на пет кључних унутрашњих и спољних изазова, у којима су млади као актери препознати у два:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обезбеђивање стабилног дохотка и пословног окружења за пољопривреднике и друге предузетнике; - остваривање економских, еколошких и социјалних циљева одрживог развоја, у чему

	мултифункционална пољопривреда и рурални развој имају посебно место.
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>У оквиру анализе проблема, млади су препознати као кључни актери у више њих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неповољнија старосна структура сеоског становништва кроз наставак процеса пада учешћа младих; - слаба заступљеност широкопојасне интернет-везе на селу (28,5%) у односу на град (52,4%); - миграције високообразованог становништва, јер је образовану радну снагу тешко задржати у подручјима без довољно атрактивних радних места која одговарају њиховом образовању и амбицијама; - њихова искљученост с тржишта рада, где су млади у узрасту од 15 до 24 године тек у 21% случајева запослени у непољопривредном сектору; - мали број младих повратника из градова, који се само (спорадично) срећу као младе породице које преферирају рурални амбијент и спремне су да започну неку алтернативну активност на малом имању; - недостатак стабилности мера политике руралног развоја према младима услед честих промена критеријума за доделу неповратних средстава газдинствима млађих лица; - услед лоше осмишљеног система приступа аграрном буџету, искључивање из система подстицаја млађих власника малих и средњих пољопривредних газдинстава, који у појединим деловима РС чине највиталнији део радне снаге у пољопривреди; - слаба социјална структура на селу, која доприноси слабој атрактивности руралних средина као примамљивих места за живот младих породица; - нерешен социјални статус запослених у пољопривреди чини занимање пољопривредника недовољно атрактивним; - сезонски радници, као и они запослени у статусу помоћних радника на имању (укључујући и младе), најчешће немају социјално осигурање, чиме се додатно наглашава неформални статус њиховог радног ангажовања.

Циљеви	<p>Стратегија поставља четири кључна принципа за имплементацију стратегије: одржива пољопривреда, полицентрични развој, модернизација органа и организација и стабилност и конзистентност пољопривредног буџета.</p> <p>СРПРР дефинише пет стратешких циљева:</p> <ul style="list-style-type: none"> - раст производње и стабилност дохотка произвођача; - раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде; - одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине; - унапређење квалитета живота у руралним подручјима; - смањење сиромаштва и ефикасно управљање јавним политикама.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство пољопривреде и заштите животне средине РС.</p> <p>МОС није препознат као један од надлежних државних органа који се баве имплементацијом ове стратегије и није на листи институција које прате индикаторе успешности реализације стратешких циљева.</p>
Мере и активности	<p>СРПРР и НСМ препознају две заједничке циљне групе – младе запослене у пољопривреди и младе на селу.</p> <p>НСМ садржи мали број мера и активности у оквиру којих су млади пољопривредници и млади са села директно препознати. Мере НСМ су обухваћене примарно у оквиру стратешког циља Мобилност младих. Као главни проблеми с којим се суочавају млади на селу се истичу <i>„мале шансе за предузетништво и запошљавање изван пољопривреде“</i> и то да <i>„младе жене и мушкарци који размишљају о останку/повратку или животу на селу немају адекватне услове и подршку“</i>. Од мера подршке предвиђено је <i>„подстицање развоја додатних мера подршке за радну мобилност младих ка мање развијеним срединама и руралним подручјима“</i>.</p> <p>СРПРР препознаје младе пољопривреднике и младе на селу кроз више различитих циљева, мера и активности. Полазећи од четири кључна принципа, улога младих је истакнута кроз поштовање специфичних потреба младих пољопривредника и</p>

решавање нестабилности буџетске подршке пољопривреди како би потенцијални корисници (нпр. млади повратници) могли да рачунају на континуирану подршку уместо досадашњих *ad-hoc* мера.

У оквиру пет стратешких циљева, млади се као циљна група могу препознати у:

- обезбеђивању доходне стабилности и сигурности запослених у пољопривреди, који последично утичу на број младих који ће се одлучити за пољопривредну производњу као главно занимање;
- стварању повољних услова за живот и рад младих и њихово задржавање у руралним срединама, обезбеђењу атрактивнијих радних места и једнаких могућности за њихове породице у циљу равномерног регионалног развоја;
- унапређењу квалитета живота у руралним подручјима диверзификацијом руралне економије и јачањем социјалне структуре.

СРПРР дефинише и 14 приоритетних подручја стратешких промена, од којих су млади препознати у два:

- диверзификација руралне економије и очување културне и природне баштине – кроз различите врсте инвестиционе и саветодавне подршке у пољопривреди, чиме ће рурална подручја бити у прилици да понуде атрактивнија радна места млађој и образованијој популацији;
- унапређење социјалне структуре и јачање социјалног капитала – кроз оперативне циљеве: заустављање негативних демографских трендова у руралним подручјима, већа доступност социјалних услуга руралној популацији и афирмација предузетништва жена и младих у руралним срединама.

4.3. Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. године

Стратегија развоја вештачке интелигенције у РС (у даљем тексту: СРВИ) препознаје да је „вештачка интелигенција (у даљем тексту: ВИ) фактор који ће

у наредним годинама у целом свету донети крупне промене у свакодневном животу, раду и пословању, а РС ће се позиционирати међу земље које су изазов ВИ искористиле као прилику за напредак”.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>СРВИ садржи пет посебних циљева и 22 мере за реализацију општег и посебних циљева.</p> <p>Стратегија препознаје ВИ као наредни велики корак у развоју ИТ индустрије РС, која је у 2019. години имала пету годину заредом раст извоза ИКТ услуга од преко 20% годишње. Како су економски раст, дигитализација и образовање кључни приоритети Владе РС, према стратегији ВИ је једна од области која има највећи потенцијал да допринесе тим приоритетима.</p> <p>Стратегија у оквиру аналитичке технике „дрво проблема” препознаје три кључна проблема, од којих се млади као актери препознају у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слабој подршци приватном сектору у развоју ВИ – јер постоји недовољан број кадрова; - већем усмерењу система образовања и научноистраживачке делатности на ВИ – јер се дигитална писменост још увек развија.
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СРВИ није издвојила младе као посебну интересну групу, али се у оквиру анализе постојећег стања у кључним секторима у РС млади препознају у делу образовања и науке и као главни (будући) људски ресурс ИКТ сектора.</p> <p>Стање у РС се мери Индексом спремности држава за ВИ,¹³³ по коме је, на основу извештаја из 2019. године, РС рангирана на 58. месту од 194 држава.</p> <p>СРВИ препознаје да је „образовање кључни фактор за развој ВИ у РС”. Према Глобалном индексу конкурентности,¹³⁴ један од најрелевантнијих индикатора и предуслова за развој ВИ (а у вези с младима) је вештина дипломаца да вештином</p>

¹³³ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Government Artificial Intelligence Readiness Index - Oxford Insights and the International Research Development Centre \(IDRC\)](#)

¹³⁴ Оригиналан назив на енглеском језику и линк за више детаља: [Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth, World Economic Forum](#)

	<p>стеченом у формалном образовању (након завршетка факултета и средње школе) одговоре на потребе привреде.</p> <p>Стратегија наводи да је РС остварила значајне помаке у формалном образовању младих у области информационих технологија (информатика је обавезан предмет од петог разреда, 2% ученика средњих школа иде у специјализована ИТ одељења, у високом образовању постоје предмети у вези са ВИ), али и поред знатног напретка тема ВИ није још увек значајно заступљена.</p>
Циљеви	<p>Општи циљ СРВИ је <i>„употреба ВИ у функцији економског раста, запошљавања и квалитетнијег живота“</i>.</p> <p>Утисак је да су млади, као један од кључних фактора за раст и развој ИКТ сектора, препознати и као кључни <i>„људски ресурс у области ВИ и кључни фактор развоја привреде у тој области“</i>.</p> <p>Стратегија има пет посебних циљева:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. развој образовања усмерен ка потребама савременог друштва и привреде условљен напретком ВИ; 2. развој науке и иновација у области ВИ и њених примена; 3. развој економије засноване на ВИ (где је то кључна компетенција и где се користи у разним гранама индустрије); 4. унапређење претпоставки за развој ВИ и услуга јавног сектора применом ВИ; 5. етична и безбедна примена ВИ.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.</p> <p>МОС није препознат као један од надлежних државних органа који се бави имплементацијом ове стратегије и није на листи институција које су одговорне за праћење и контролу реализације стратегије.</p>
Мере активности	<p>СРВИ је повезана са седам националних стратегија РС и 12 закона РС, али не и НСМ. Такође, НСМ не садржи фактор утицаја ВИ на животе младих људи.</p>

	<p>Млади су у стратегији развоја ВИ заступљени у делу од 22 прописане мере за реализацију општег и посебних циљева:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мера 1.1: Унапређивање наставних садржаја у основним и средњим школама на тему ВИ; - Мера 1.2: Успостављање минималних стандарда заступљености ВИ у основним студијама у областима рачунарских наука и рачунарског инжењерства; - Мера 1.3: Развој последипломских студијских програма у области ВИ; - Мера 1.4: Развој стручног оспособљавања кроз кратке програме студија и неформално образовање; - Мера 3.1: Подршка старт-ап компанијама и МСП у области ВИ; - Мера 5.2: Заштита од дискриминације код примене ВИ кроз омогућавање равноправног третмана и превенцију дискриминације по основу старосне доби и других личних својстава. <p>Стратегија развоја ВИ садржи и друге мере, нпр. у домену развоја јавног сектора и развоја економије, које су намењене општој популацији и у њима улога младих, иако очекивана, није прецизно дефинисана.</p> <p>У циљу спровођења СРВИ, донет је Акциони план за период 2020–2022. године.</p>
--	---

4.4. Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године

Визија Стратегије развоја дигиталних вештина у РС (у даљем тексту: СРДВ) је *„унапређење дигиталних вештина кроз заједнички међусекторски рад на подизању свести у овој области и унапређење знања и вештина ради праћења развоја нових технологија“*.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	Мисија СРДВ је <i>„унапређење система којим се остварују веће дигиталне вештине грађана развојем рачунарског размишљања, пружањем вештина које су потребне за свакодневни живот и развој успешне каријере у дигиталној економији, као и пружањем услова за даље унапређивање знања и вештина ИКТ стручњака“</i> .

	<p>Сагласно визији и мисији стратегије, дефинисана су четири посебна циља, 14 мера и 64 активности.</p> <p>СРДВ је повезана са НСМ пре свега у стратешком циљу НСМ „<i>унапређен систем информисања младих и знање о младима</i>“. Узимајући у обзир да дигиталне вештине дотичу све аспекте живота младих и обухватају различите области омладинске политике (образовање, тржиште рада, социјалну инклузију и др.), СРДВ је усклађена с више циљева НСМ у наставку:</p> <ul style="list-style-type: none"> - унапређен квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих (нпр. кроз успостављање програма учења на даљину младих који су напустили формално образовање); - унапређени услови за развијање безбедносне културе младих (нпр. кроз програме превенције дигиталног насиља); - унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености (нпр. кроз активности прилагођавања постојећих сервиса и програма подршке младима у ризику од социјалног искључења, дигитализацију система праћења младих у ризику од социјалне искључености у институцијама и др.); - и др.
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СРДВ је издвојила младе као посебну интересну групу препознајући да „<i>дигиталне вештине у савременим условима омогућавају запослење, продуктивност, креативност и успех, нарочито младих</i>“.</p> <p>Стратегија уважава да је потребно посветити посебну пажњу рањивим категоријама становништва, где је између осталих издвојила младе, становништво из руралних средина (које укључује и младе) и девојчице и младе жене.</p> <p>Стратегија увиђа и да (различити) програми обука и других програма неформалног образовања не смеју бити дискриминаторни према посебно осетљивим циљним групама, као што су млади. Стратегија наводи да је о младима „<i>потребно посебно водити рачуна, прилагођавајући обуке њиховим карактеристикама и интересовањима</i>“ кроз посебне</p>

	<p>програме (неформалног образовања) у циљу развоја дигиталних вештина младих, као што су кампови за програмирање, обуке за развој мобилних апликација и др.</p> <p>Стратегија издваја и младе предузетнике из руралних подручја као посебну циљну групу специјализованих ИКТ обука.</p> <p>Стратегија наводи да су млади до 30 година једни од главних корисника мера активне политике запошљавања у односу на ефекте у области ИКТ.</p>
Циљеви	<p>Општи циљ СРДВ је <i>„унапређење дигиталних знања и вештина свих грађана, укључујући припаднике осетљивих друштвених група, ради омогућавања праћења развоја информационо-комуникационих технологија у свим областима и обезбеђивања потреба привреде и тржишта рада”</i>.</p> <p>СРДВ је једна од ретких стратегија у РС која дефинише јасне и мерљиве показатеље реализације стратегије већ на нивоу општег циља. Показатељи успеха општег циља се мере у виду процента грађана с унапређеним дигиталним вештинама. Базна вредност стратегије из 2018. године износи 34,2% компјутерски писмених лица и 14,8% компјутерски делимично писмених лица у РС, док је циљана вредност у 2024. години 46,2% компјутерски писмених лица и 26,8% компјутерски делимично писмених лица у РС. Стратегија дефинише и извор провере успеха општег циља у виду Годишњег извештаја Републичког завода за статистику.</p> <p>Стратегија садржи четири посебна циља и велики број мера и активности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. унапређивање дигиталних компетенција у образовном систему (две мере и девет активности); 2. унапређење основних и напредних дигиталних вештина за све грађане (четири мере и 18 активности); 3. развој дигиталних вештина у односу на потребе тржишта рада (четири мере и 18 активности); 4. целоживотно учење ИКТ стручњака (четири мере и 18 активности).
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство трговине, туризма и телекомуникација РС.</p>

	<p>МОС није препознат као једна од надлежних институција за реализацију мера и активности ове стратегије.</p>
<p>Мере и активности</p>	<p>СРДВ одражава континуитет и наслања се на Дигиталну агенду за Србију,¹³⁵ коју чине две стратегије – о информационом друштву и електронским комуникацијама.¹³⁶ Поред тога, СРДВ је повезана с већим бројем домаћих стратегија и закона у РС, али не и са НСМ.</p> <p>СРДГ препознаје улогу КЗМ у руралним срединама, јер (потенцијално) могу да понуде инфраструктуру за локалне интернет-клубове, а све у циљу националне дигиталне инклузије.</p> <p>СРДГ истиче и вредност вршњачког подучавања младих који пружају ОЦД и истиче важност сарадње с цивилним сектором.</p> <p>У оквиру 14 мера и 64 активности, млади су препознати као део опште популације (нпр. развој дигиталних вештина у односу на потребе тржишта рада), те их у овом формату, због великог броја, није могуће све побројати. Млади се у стратегији специфично помињу у Мери 4.2: Подизање дигиталних вештина ИКТ стручњака кроз праћење броја младих, посебно жена које се образују и обучавају за ИКТ занимања. Истраживања показују да се чак 39% мушке популације одлучује за студирање инжењерства и информатике, док то чини тек 15,5% жена, па је показатељ резултата на нивоу ове мере број уписаних девојака на ИКТ повезане студије.</p>

4.5. Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године

Визија Стратегије индустријске политике РС (у даљем тексту: СРИП) је *„отворена, регионално и глобално конкурентна, инвестиционо активна, образована, иновативна и дигитално трансформисана индустрија РС која снажно подржава привредни раст и подизање квалитета живота њених грађана“*.

¹³⁵ Линк за више детаља: [Дигитална агенда за Србију](#)

¹³⁶ Линкови за више детаља: [Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године](#) и [Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године](#)

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>СРИП истиче да је приоритет број један за индустријску политику РС динамичан, паметан, одржив и инклузиван раст.</p> <p>Сагласно визији СРИП, дефинисано је пет посебних циљева и 23 мере. СРИП је хоризонтална, тј. секторски неутрална и највећи степен повезаности је остварен са Стратегијом паметне специјализације у РС.</p> <p>Стратегија је повезана са НСМ пре свега у стратешком циљу <i>„унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца“</i>.</p> <p>СРИП је поставила оквир за креирање имплементационог механизма у виду Акционог плана за спровођење СРИП од 2021. до 2030.¹³⁷ Акциони план конкретно разрађује активности, индикаторе, моделе финансирања, носиоце одговорности, као и механизме мониторинга и евалуације.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СРИП реагује на 12 кључних изазова нове индустријске политике, у којима се млади као актери препознају у диспаритету између тражње и понуде радне снаге као последице негативних демографских трендова, спорог прилагођавања система образовања и пасивности послодаваца. Додатно, стратегија у оквиру SWOT анализе индустрије Србије као једну од главних слабости такође види <i>„све неповољнију демографску структуру радно способног становништва“</i>, а као главне опасности види повезане теме <i>„високе емиграције становништва и негативан природни прираштај“</i>, као и <i>„систем високог образовања који не задовољава потребе индустрије“</i>.</p> <p>СРИП је базирана на анализи актуелног стања индустрије у РС и груписана је у неколико тематских области: људски капацитет, дигитална трансформација, иновације, интернационализација, инвестиције и инфраструктура, циркуларна економија и пословни и институционални</p>

¹³⁷ Линк за више детаља: [Акциони план за спровођење Стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030.](#)

	<p>амбијент. Млади су примарно обухваћени темом оснаживања људских ресурса и следећим изазовима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да квалитет средњег стручног образовања није једнак и да су могућности при упису младих у средње школе чешће дефинисане понудом програма него тражњом послодаваца; - да стицање практичних вештина неопходних за брзо укључивање на тржиште рада младих често изостаје или је недовољно; - да је обухват високог образовања висок, али је његова структура неоптимална у односу на тражњу, а квалитет неједнак између универзитета; - да послодавци имају критички став према знањима и вештинама с којима средњошколци и дипломци излазе из образовног система; - да се уочава релативно велико неподударане између потреба послодаваца за одређеним квалификацијама и занимањима и њиховом расположивошћу на тржишту рада; - да ће суштинско ограничење бржег индустријског раста РС бити негативни природни прираштај у садејству с високом емиграцијом (младих).
<p>Циљеви</p>	<p>Посебни циљеви стратегије су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. унапређена дигитализација пословних модела индустријске производње; 2. развој индустрије базиране на иновацијама и развоју виших фаза технолошке производње; 3. повећан укупни обим инвестиција у индустрију уз раст квалитета инвестиција; 4. унапредити технолошку структуру извоза; 5. трансформација индустрије од линеарног ка циркуларном моделу.
<p>Улога МОС-а</p>	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство привреде РС.</p> <p>МОС је у изради СРИП учествовао кроз Радну група Владе РС, али није препознат као један од надлежних државних органа који се баве имплементацијом ове стратегије и Акционог плана за СРИП.</p>
<p>Мере и активности</p>	<p>СРИП је усаглашена са НСМ и са четири друге повезане стратегије РС.</p>

	<p>Као подршка општем циљу, дефинисан је сет посебних циљева СРИП, а затим и пакет од 23 мере које су у функцији остварења посебних циљева. Млади су у мерама заступљени у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мера 1.6: Усклађивање дигиталног образовања с потребама индустрије – у циљу унапређења квалитета људских ресурса у складу с потребама привреде; - Мера 1.7: Подстицајни програми за јачање дигиталних вештина запослених у индустрији кроз неформални систем образовања – у циљу јачања дигиталне писмености запослених у индустрији кроз неформално образовање. <p>СРИП је индиректно обухватила младе и у другим мерама, нпр. уравнотежавање регионалног индустријског развоја, али у њима улога младих (иако очекивана) није прецизно дефинисана.</p> <p>У циљу спровођења СРИП донет је Акциони план за период 2021–2023. године.</p>
--	--

4.6. Стратегија паметне специјализације Републике Србије за период од 2020. до 2027. године

Визија Стратегије паметне специјализације РС (у даљем тексту: 4С¹³⁸) је *„Србија ствара иновације – паметна и креативна РС висококонкурентна у свету и препозната по иновацијама заснованим на знању, партнерствима из домаћег екосистема и креативности појединаца у областима: одрживе високотехнолошке производње хране високе додате вредности за будућност, софистицираних софтверских решења за глобално тржиште и међусекторских утемељених индустријских иновација“*.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	4С у делу анализе ИКТ сектора види сличну шансу као друге анализирани националне стратегије РС у области запошљавања. Шанса је у порасту заинтересованости младих

¹³⁸ Оригиналан назив на енглеском језику: Smart Specialization Strategy Serbia (4S)

	<p>за ИТ и сличне секторе, коју је потребно испратити убрзаном изградњом свих елемената предузетничког екосистема, како би такав њихов интерес донео жељене резултате.</p> <p>Сходно визији 4С, дефинисане су четири приоритетне области, пет посебних циљева и 27 мера.</p> <p>4С је повезана са HCM пре свега у стратешком циљу „унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца“.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и HCM	
Млади	<p>4С је креирана кроз процес предузетничког откривања,¹³⁹ у оквиру којег је кроз SWOT анализу спроведена идентификација кључних изазова у приоритетним областима. У наставку су наведени изазови груписани у оквиру приоритетних области, а који се могу повезати с младима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Храна за будућност – неповољна демографска структура у руралним подручјима и одлив људских ресурса у иностранство и младих људи из руралних подручја; - Информационо-комуникационе технологије – недовољан број ИКТ професионалаца, неспремност ИТ компанија да ангажују студенте на пракси, и образовање недовољно брзо прати развој и потребе ИКТ сектора; - Машине и производни процеси будућности – одлив високообразованог кадра, немогућност задржавања квалитетног кадра, образовни процес (формално–неформално) није окренут практичним знањима и иновацијама; - Креативне индустрије – ниска цена рада у односу на развијене земље. <p>Анализа препознаје и неколико позитивних страна у области младих, као што су пораст заинтересованости младих за ИТ и сличне секторе и јача оријентација на принципе дуалног образовања у високом образовању.</p>
Циљеви	<p>4С садржи пет посебних циљева:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. усмерене научне активности на 4С приоритете;

¹³⁹ Оригиналан назив на енглеском језику: Entrepreneurial discovery process - EDP

	<ol style="list-style-type: none"> 2. подржан развој привреде кроз истраживање, развој и сарадњу међу учесницима четвороструког хеликса (универзитет–привреда–држава–друштво); 3. образовање оријентисано ка иновативности и предузетништву; 4. побољшани услови пословања кроз оптимизацију и дигитализацију процедура у областима 4C; 5. интернационализација привреде кроз укључивање у регионалне и глобалне ланце вредности у областима 4C. <p>Циљеви се рефлектују у свакој од приоритетних области кроз мере које се тичу људи, удруживања кроз заједничке идеје, образовања, усмеравања набавке и коришћења физичких капацитета, развоја екосистема, промоције сарадње и промоције резултата, као и стварања одговарајуће инфраструктуре квалитета.</p> <p>Приоритетне области 4C РС су:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Храна за будућност; 2. Информационо-комуникационе технологије; 3. Машине и производни процеси будућности; 4. Креативне индустрије.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.</p> <p>МОС није препознат као једна од надлежних институција одговорна за реализацију мера и активности ове стратегије.</p>
Мере и активности	<p>4C дефинише пакет од 27 мера усклађених с расположивим финансијским средствима неопходним да би се достигли пет посебних циљева. Млади су у мерама заступљени у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мера 3.2: Увођење предузетничких вештина у програме на факултетима и академијама у областима 4C; - Мера 3.3: Укључивање стручњака из праксе/привреде у образовни процес; - Мера 3.4: Студентско такмичење којим ће се промовисати њихова иновативност, предузетнички дух и свест о екологији; - Мера 3.6: Мастер-програм за повезивање уметности и информационих технологија.

	<p>4C у оквиру других мера индиректно обухвата младе и њихово учешће у активностима. Те мере су: програми за подршку експерименталним и иновативним пројектима који спајају уметност, науку и напредне технологије, Креативни хаб „Ложионица“ у Београду, наставак процеса предузетничког откривања, обуке за истраживаче које имају за циљ јачање сарадње с привредом и др.</p> <p>У циљу спровођења 4C донет је Акциони план за период 2021–2022. године.</p>
--	---

4.7. Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018–2026. године

Визија Стратегије јавног здравља у РС (у даљем тексту: СЈЗ) се огледа у начелу *„Здравље људи, здравље у свим политикама. Јавно здравље је наука и уметност превенције болести, продужавања живота и унапређења здравља путем организованих напора друштва. Јавно здравље може се разматрати путем структура и процеса помоћу којих га популација разуме, чува и унапређује.“*

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>СЈЗ препознаје демографску ситуацију у РС, старење становништва и негативан природни прираштај, чему доприноси опадање стопе фертилитета, као и рађање код жена у све каснијем животном добу (28,3 године). Посебно се наглашава стопа ризика од сиромаштва, где су деца и млади наведени као група која је најизложенија ризику.</p> <p>СЈЗ у свом обухвату дефинише седам општих циљева, 30 посебних, стратешких развојних циљева и 275 активности за реализацију општих и посебних циљева.</p> <p>Стратегија се превасходно заснива на правцима деловања у оквиру промоције здравља и превенције болести и повреда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - залагање за здравље у циљу добијања подршке да се створе битни услови за здравље; - омогућавање људима да достигну пун здравствени потенцијал и једнакост у здрављу (једнак приступ информацијама, вештинама за здрав живот и могућностима здравог избора);

	<ul style="list-style-type: none"> - посредовање између различитих интереса друштва у стремљењу ка здрављу (мултисекторски, интердисциплинарно у свим сферама живота – између појединаца, породица, заједница, удружења грађана, здравственог система и других чинилаца друштва). <p>Области деловања јавног здравља су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичко, ментално и социјално здравље становништва; - промоција здравља и превенција болести и повреда; - животна средина и здравље становништва; - радна околина и здравље становништва; - организација и функционисање здравственог система; - поступање у кризним и ванредним ситуацијама. <p>СЈЗ наглашава концепт „Здравље у свим политикама“ као приступ који је препоручен као одговор на изазове које са собом носи развој међусекторске сарадње и укључивање свих субјеката друштва. Томе у прилог говори и укључивање знатног броја актера из других сектора у имплементацију стратегије, укључујући и МОС, што поставља основу за даље увезивање активности ресорних министарстава и њихових стратегија.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СЈЗ је издвојила младе као осетљиву друштвену групу и посебну интересну групу, што се може видети у одељку основне информације, као и у одељку циљеви, где се у оквиру циља 4.1.6. експлицитно наводе млади. Поред тога, они се индиректно могу сврстати у категорију опште популације и радно активне популације. У циљевима који се баве децом постоји простор за повезивање циљне групе с младима у погледу узраста (млади су већ од 15 година), као и у циљевима који су повезани са основним и средњим школама које похађају млади.</p>
Циљеви	<p>СЈЗ младе посебно издваја као интересну групу у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - циљу 4.1.6. Праћење и евалуација здравственог стања радноактивне популације и неједнакости у здрављу;

	<ul style="list-style-type: none"> - резултату 4.1.6.2. Посебна истраживања осетљивих група радноактивне популације (млади, жене у репродуктивном периоду, старији радници, лица с инвалидитетом, незапослени, запослени у малим и микроправним лицима, пољопривредници). <p>МОС је наведен као један од актера који учествују у спровођењу активности код следећих циљева, у оквиру чијих активности су и млади наведени као циљна група:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4.1.2. Унапређење исхране и физичке активности становништва РС; - 4.1.3. Превенција и сузбијање пушења и изложености дуванском диму, штетна употреба алкохола и злоупотреба дрога; - 4.1.4. Унапређење здравља становништва РС у областима од водећег јавно-здравственог значаја; - 4.1.5. Унапређење здравља осетљивих друштвених група путем развоја и имплементације додатних мера ради смањења неједнакости у здрављу.
<p>Улога МОС-а</p>	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство здравља РС.</p> <p>МОС је препознат као један од надлежних државних органа који се баве различитим аспектима стратегије за јавно здравље, док НСМ није препозната као повезана стратегија.</p> <p>Као што је горе поменуто, МОС је наведен као државни орган који учествује у спровођењу активности код пет кључних циљева стратегије, те сноси део одговорности за област јавног здравља.</p> <p>Више информација о активној улози МОС се налази у оквиру описа активности у одељку Мере и активности.</p>
<p>Мере и активности</p>	<p>Млади су у СЈЗ заступљени на више нивоа. У овом одељку су наведене неке од конкретних мера, активности и резултата који су релевантни за младе, а у којима учествују МОС, јединице локалне самоуправе (у даље тексту: ЈЛС), друге установе и цивилни сектор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - циљ 4.1.2. – активност 4.1.2.1.1. Формирање радне групе Министарства здравља за израду стратегије унапређења исхране и физичке активности (СУИФА) и припадајућих националних програма; 4.1.2.1.2.

	<p>Израда стратегије унапређења исхране и физичке активности (СУИФА); 4.1.2.4.1. Примена и праћење Националног програма за превенцију гојазности код деце и одраслих;</p> <ul style="list-style-type: none"> - циљ 4.1.3. – посебно се издвајају активности код резултата 4.1.3.4. Примена и праћење националног програма превенције штетне употребе алкохола и алкохолном узрокованих поремећаја; 4.1.3.7. Подршка примени Стратегије за сузбијање злоупотребе дрога и др.; - циљ 4.1.4. – очекивани резултат 4.1.4.1. Примена и праћење Националног програма очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана РС, као и подршка стратегији подстицаја рађања, затим 4.1.4.2. Континуирана подршка примени и евалуацији активности у области раног развоја и др.; - циљ 4.1.5. – активности 4.1.5.1.3. Континуирано унапређење и примена Националног програма здравствене заштите жена, деце и омладине; - циљ 4.1.6. – очекивани резултат 4.1.6.2. дефинише младе као део резултата <i>„Посебна истраживања осетљивих група радно активне популације (млади, жене у репродуктивном периоду, старији радници, лица с инвалидитетом, незапослени, запослени у малим и микро правним лицима, пољопривредници)“</i>, те се може сматрати да се све активности у оквиру овог циља односе и на младе.
--	---

4.8. Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године

Суштина менталног здравља је јасна у дефиницији здравља, коју је дала Светска здравствена организација (СЗО): *„Здравље представља комплексно физичко, ментално и социјално благостање, а не само одсуство болести и онеспособљености“*.

Визија Програма о заштити менталног здравља у РС (у даљем тексту: ПЗМЗ) је: *„Ментално здравље представља национални капитал и као такво мора бити унапређено заједничким напорима целокупне заједнице и свих заинтересованих укључујући и пацијенте (кориснике), њихова удружења и породичне групе“*.

Анализа програма	Значење/опис
Основне информације	<p>Програм о заштити менталног здравља (у даљем тексту: ПЗМЗ) у РС је усаглашен систем мера, услова и инструмената јавне политике које РС треба да спроведе ради заштите менталног здравља превенцијом настанка менталних поремећаја, унапређењем менталног здравља, анализом и дијагнозом менталног стања лица, лечењем и рехабилитацијом лица с менталним поремећајима, као и оних где постоји сумња на постојање менталних поремећаја, а уз поштовање људских права и јачање достојанства лица с менталним сметњама и примену најмање рестриктивних облика третмана.</p> <p>Из наведеног се закључује да је ментално здравље интегрални део општег здравља, што СЗО дефинише као <i>„стање благостања у којем свако лице остварује свој потенцијал, носи се са свакодневним стресом, да може продуктивно да ради и да је у могућности да допринесе својој заједници“</i>. Сматра се да је ментално здравље предуслов и темељна одредница квалитета живота.</p> <p>Визија реформе заштите менталног здравља актуелног програма укључује примену ефикасних и свеобухватних метода на неколико нивоа: на нивоу опште популације, на нивоу здравствене службе и на нивоу едукативних и академских центара.</p> <p>Сагласно визији ПЗМЗ дефинисан је један општи циљ, четири посебна циља, 10 мера и 24 активности за реализацију општег и посебних циљева.</p> <p>Важне констатације ПЗМЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се ментално здравље и даље посматра као ниски приоритет, иако је оно национални капитал и представља интегрални део индивидуалног здравља и добробити, као и здравља и добробити заједнице, њеног развоја и обнове, а квалитетна заштита менталног здравља је легитимно људско право; - да доминантна култура занемаривања и изопштавања људи с менталним сметњама опстаје и да је највише изражена у одржавању постојања

	<p>великих установа за ментално здравље, које не одговарају потребама пацијената и захтевају трансформацију ка деинституционализацији.</p> <p>ПЗМЗ препознаје да млади од 15 до 24 године спадају у посебно рањиву популацију, наводећи да 75% менталних поремећаја почиње пре 25 године живота, наглашавајући потребу за бригом.</p> <p>ПЗМЗ утврђује општи оквир акције и идентификује даље правце остављајући простор за решавање старих и нових изазова, утврђује области деловања у заштити менталног здравља, оквир, мисију, визију и принципе програма, опште и специфичне циљеве, акциони план за деловање, као и начин имплементације, праћења, евалуације и извештавања о спровођењу програма.</p> <p>ПЗМЗ се заснива на следећим вредностима и принципима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - заштита менталног здравља; - превенција менталних поремећаја и поремећаја понашања и унапређење менталног здравља; - квалитет служби; - доступност и једнакост; - заштита људских права; - здравствена заштита у заједници; - брига за вулнерабилне групе; - учешће заједнице; - ментално здравље је неодвојиво од општег здравља; - подршка укључивању релевантних установа и ресурса; - дестигматизација.
Компаративна анализа програма и НСМ	
Млади	<p>ПЗМЗ издваја младе као посебну интересну групу у оквиру постављених циљева, мера и активности. Млади су дефинисани као старосна група од 15 до 24 године, што није у складу са НСМ (од 15 до 30 година).</p> <p>Програм препознаје и издваја младе као осетљиву друштвену групу, а као један од разлога се наводи да је суицид други најчешћи узрок смрти међу младима широм света.</p>

	<p>ПЗМЗ у одељку 2.3.2. Недостаци садашње организације заштите менталног здравља, посебно наглашава да спровођење ПЗМЗ може бити угрожено „одливом квалитетног младог кадра који све чешће одлази у друге земље ради професионалне афирмације”.</p>
Циљеви	<p>ПЗМЗ у оквиру својих циљева и мера препознаје младе и издваја их као посебну интересну групу.</p> <p>У оквиру циљева, млади се помињу у циљу 3.3.3. Посебан циљ 2 – Превенција менталних поремећаја и унапређење менталног здравља, где је наведено да ће се рад на превенцији менталних поремећаја и унапређењу менталног здравља посебно усмеравати на осетљиве популационе групе, међу којима су наведени и млади.</p> <p>Остали посебни циљеви ПЗМЗ се првенствено односе на унапређење институционалног и нормативног оквира, развоја људских ресурса, међусекторске сарадње и др.</p>
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију ПЗМЗ је Министарство здравља РС.</p> <p>Како би се осигурала имплементација, важно је обезбедити међуресорну сарадњу већег броја министарстава (укључујући МОС), уз сарадњу са ЈЛС, удружењима, пацијентима и др.</p> <p>Сем поменуте сарадње, није видљива конкретна улога МОС у оквиру Програма, нити у оквиру мера и активности.</p>
Мере и активности	<p>Млади су у оквиру Програма заступљени у мерама и активностима у знатној мери.</p> <p>Мере ПЗМЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4.2.2. Организација служби – наводи се формирање нових и развој постојећих служби психијатрије за децу и омладину; - 4.2.3. Превенција менталних поремећаја и унапређење менталног здравља – ова мера се већим делом бави превенцијом код деце и младих, те детаљно описује положај младих, проблематику рада служби, дефинише кораке и др. <p>Мере у Акционом плану ПЗМЗ:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Мера 1.2.1. Унапређење менталног здравља деце и младих кроз превенцију менталних поремећаја, где је један од главних показатеља број формираних јединица за заштиту менталног здравља у заједници за децу и младе. <p>Активности у Акционом плану ПЗМЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.2.1.1. Повећање обухвата превентивне делатности, пре свега рану дијагностику, као и целовиту помоћ деци и младима и њиховим породицама, на нивоу примарне здравствене заштите; - 1.2.1.3. Кадровско, организационо и просторно оснаживање и помоћ постојећим специјализованим службама за менталне проблеме деце и младих у секундарним и терцијарним установама кроз повећање броја специјалиста дечје и адолесцентне психијатрије и равномерну расподелу кадра; - 1.2.1.8. Развој специјализованих служби, пре свега за превенцију, али и лечење (амбулантно и хоспитално), деце и младих с болестима зависности; - и др.
--	--

4.9. Стратегија унапређења положаја особа с инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године

Визија Стратегије унапређења положаја особа с инвалидитетом у РС (у даљем тексту: СУПОИ) огледа се у томе да *„РС постане инклузивно друштво у коме особе с инвалидитетом на равноправној основи уживају сва права и слободе гарантоване Уставом, законима и међународним уговорима“*.

Стратегијом је планирано унапређење положаја особа с инвалидитетом кроз уклањање препрека с којима се сусрећу у различитим областима друштвеног живота и стварање услова за уживање свих права на равноправној основи с другима.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	Сагласно визији, СУПОИ дефинише један општи циљ, три посебна циља, 18 мера и 75 активности за реализацију општих и посебних циљева.

	<p>Циљ СУПОИ јесте побољшање свеукупног друштвеног и економског положаја особа с инвалидитетом у РС и њихово равноправно учешће у друштву путем уклањања препрека у области приступачности, партиципације, једнакости, запошљавања, образовања и обуке, социјалне заштите, здравства и других аспеката који доприносе изједначавању њихових могућности и остваривању једнакости.</p> <p>СУПОИ истиче да различита стратешка документа Владе РС указују на потребу унапређења положаја особа с инвалидитетом, а као посебно важна стратегија издваја се и НСМ, с којом је стратегија усаглашена а поједине мере представљају наставак или допуњавање мера и активности планираних у оквиру НСМ.</p> <p>СУПОИ је фокусирана на следеће области:</p> <ul style="list-style-type: none"> - приступачност (физичка, информациона); - партиципација; - равноправност и недискриминација; - социјална инклузија (запошљавање, образовање и обука, социјална заштита, здравствена заштита); - деинституционализација и живот у заједници. <p>Принципи деловања СУПОИ се огледају у поштовању људских права особа с инвалидитетом, поштовању различитости и прихватању особа с инвалидитетом, равноправности, недискриминацији, једнаким могућностима, међусекторском и мултидисциплинарном приступу и др.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СУПОИ издваја младе особе с инвалидитетом као посебну интересну групу, што се може видети у оквиру постављених циљева, мера и активности. Млади су дефинисани као старосна група од 18 до 24 или 25 година, што није у складу са НСМ (од 15 до 30 година).</p> <p>СУПОИ пружа велику количину података о младима с инвалидитетом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - према прикупљеним подацима у оквиру стратегије, мање од половине ЈЛС организује дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју, док су остале услуге слабије развијене;

	<ul style="list-style-type: none"> - преко 25% младих особа с инвалидитетом (18–24) није завршило средњу школу; - наглашена је потреба мера за повећање политичке партиципације младих особа с инвалидитетом; - постоји потреба за обезбеђивањем података о особама с инвалидитетом како би се анализирала ситуација оних особа с инвалидитетом које су изложене вишеструким неповољностима (међу којима су и млади); - приступачност је предуслов за самосталан живот, пуно и равноправно учешће особа с инвалидитетом у друштву и неограничено остваривање свих људских права и основних слобода, равноправно с другима, и односи се на особе са сваком врстом инвалидитета; - и др.
<p>Циљеви</p>	<p>СУПОИ у оквиру својих циљева и мера препознаје младе особе с инвалидитетом и издваја их као посебну интересну групу с вишеструким неповољностима.</p> <p>У оквиру посебних циљева стратегије, млади се помињу у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Посебни циљ 2. Укључивање особа с инвалидитетом у политички, јавни, културни, образовни и спортски живот у заједници; - Посебни циљ 7. Побољшање доступности и квалитета здравствене заштите и успостављање новог законског оквира заштите и унапређења менталног здравља особа с инвалидитетом. <p>Остали циљеви се односе на развој ефикасне правне заштите, на доступност социјалних и здравствених услуга, приступачност изграђеном окружењу, превозу, осигуравање адекватног стандарда живота и др.</p>
<p>Улога МОС-а</p>	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство рада, запошљавања и социјалне политике РС.</p> <p>Како би се осигурала имплементација стратегије, истиче се важност међуресорне сарадње већег броја министарстава, међу којима је и МОС.</p> <p>Улога МОС је видљива као носиоца НСМ с којом је СУПОИ повезана, затим као актера који учествује у спровођењу</p>

	различитих активности у оквиру њених циљева. Више информација о конкретним мерама и активностима се налази у одељку испод.
Мере и активности	<p>Мере и активности које се односе директно на младе и у којима МОС учествује у спровођењу мера су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - према акционом плану посебни циљ 1.1. Повећана друштвена инклузија особа с инвалидитетом у свим областима друштвеног живота, мера 1.1.2. Укључивање особа с инвалидитетом у политички, јавни, културни, образовни и спортски живот у заједници. Важно је напоменути да МОС и буџетски учествује у оквиру ове мере, као и да спроводи већи број активности за обезбеђивање приступачности спортских, рекреативних, културних и сличних објеката; - према информацијама из стратегије у оквиру посебног циља 2. МОС учествује у спровођењу мера подстицања потпуне и ефикасне инклузије особа с инвалидитетом и њиховог учешћа у свим сферама друштвеног живота; - у оквиру посебног циља 7. наведен је рад на осигурању квалитетније здравствене заштите, неге и рехабилитације деце, младих и одраслих особа с инвалидитетом. <p>У циљу спровођења СУПОИ, донет је Акциони план за период 2021–2022. године.</p>

4.10. Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године

Насиље над децом је феномен који је присутан у свим друштвима, културама и деловима света. Велики број деце свакодневно трпи насиље, што представља грубо кршење њихових права. Насиље изазива патњу детета, озбиљно угрожава развој, добробит, па и сам живот детета, а последице су често тешке и дуготрајне, могу се протезати у одрасло доба, па у следеће генерације путем механизма тзв. међугенерациског преношења насиља.

Анализа стратегије	Значење/опис
---------------------------	---------------------

<p>Основне информације</p>	<p>Према подацима из Стратегије за превенцију и заштиту деце од насиља (у даљем тексту: СПЗДН) деца чине око 21% становништва.</p> <p><i>„Визија Стратегије заснива се на праву детета да буде заштићено од свих облика насиља и његовом праву на живот у безбедном окружењу.“</i></p> <p>Сагласно визији, СПЗДН дефинише један општи циљ, три посебна циља, 11 мера и 73 активности за реализацију општег и посебних циљева.</p> <p>Стратегија препознаје израз насиље, те да исти <i>означава „сваки облик физичког или менталног насиља, повређивања, злостављања, запостављања или немарног поступања, малтретирања или експлоатације, укључујући сексуално злостављање“.</i></p> <p>На основу поменутих облика насиља над децом стратегија између осталог дефинише и насиље у породици, насиље у образовно-васпитним установама, у установама социјалне заштите, у друштвеној заједници, злоупотребу дечјег рада, насиље у дигиталном простору, насиље у медијском простору и др.</p>
<p>Компаративна анализа националне стратегије и НСМ</p>	
<p>Млади</p>	<p>СПЗДН наводи да Устав РС утврђује да је 18 година живота старосна граница која одређује разлику између малолетног и пунолетног лица. Устав не дефинише експлицитно дете (а ни младе), а овакво одређење у складу је с Конвенцијом УН о правима детета, према којој је дете људско биће које није навршило 18 година живота, ако се на основу закона пунолетство не стиче раније.</p> <p>Стратегија објашњава да је породичним законом прописано да се пунолетство стиче с навршеном 18. годином живота. Према кривичном и прекршајном законодавству, малолетним лицем сматра се лице које није навршило 18 година живота, а дете је лице које у време извршења кривичног дела или прекршаја није навршило 14 година. Према НСМ, млади су од 15 до 30 година. Узимајући у обзир различите законе и дефинисање категорија деце и младих, утисак је да је стратегија у великој мери релевантна за младе, узимајући у обзир преклапање</p>

	<p>узраста од 15 до 18 година, као и последице које насиље и злоупотреба деце имају на наредна доба живота.</p> <p>Стратегија препознаје и издваја децу и младе као осетљиву друштвену групу. Неки од ставова и мишљења заснованих на истраживању која су узета у обзир за креирање стратегије су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - млади имају веома позитиван став према добрим родитељским праксама; - да родитељи треба речима да објасне детету шта је прихватљиво, а шта није сматра њих 90%; - да родитељи треба похвалама и пажњом да подстичу дете на добро понашање мисли 88% испитане деце; - да би на њих лично више ефекта имало када би им родитељи објашњавали зашто нешто не треба урадити него када би их истукли тврди 82% деце; - важност личног примера родитеља у васпитању деце истиче 84% њих; - деца и млади већином сматрају да родитељи треба да уче како да васпитају своју децу (79%), што значи да млади препознају да је родитељство вештина која се учи и оцењују да њихови родитељи треба да развијају ову вештину.
<p>Циљеви</p>	<p>Општи циљ стратегије је обезбеђен континуиран свеобухватни одговор друштва на насиље према деци у складу с динамиком изазова, ризика и претњи, кроз унапређен систем превенције, заштите и подршке.</p> <p>СПЗДН дефинише 11 кључних приоритета за актуелну политику усмерену на интервенције у систему превенције и заштите деце од насиља. Приоритети су оријентисани ка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усклађености интервенције с релевантним политикама; - јачању улоге Савета за права детета; - јачању међусекторске сарадње; - побољшању ефикасности система праћења; - унапређењу локалног нивоа система заштите; - раду на подизању свести и промени друштвених норми; - унапређењу компетенција запослених у институцијама које се баве децом; - подршци породицама у развоју родитељских компетенција;

	<ul style="list-style-type: none"> - развоју услуге превенције, директне подршке и заштите деце из осетљивих група; - убрзавању деинституционализације; - обезбеђивању и јачању финансирања система превенције и заштите деце од насиља. <p>Посебни циљеви стратегије су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - превенција и систематски рад на промени ставова, вредности и понашања у односу на насиље према деци; - интервенције усмерене ка заштити деце од насиља; - нормативни оквир, институционални и организациони механизми за превенцију и заштиту деце од насиља.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство рада, запошљавања и социјалне политике РС.</p> <p>МОС је препознат као један од надлежних државних органа који се баве различитим аспектима СПЗДН, док је НСМ у оквиру ове стратегије препозната као повезана стратегија.</p> <p>Као што је горе поменуто, МОС је наведен као државни орган који учествује у спровођењу активности специфичних циљева стратегије, те сноси део одговорности за њено спровођење.</p> <p>Више информација о веома активној улози МОС се налази у оквиру описа активности у одељку Мере и активности.</p>
Мере и активности	<p>У овом одељку су наведене неке од конкретних мера и активности повезаних с младима и/или МОС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Циљ 1. Превенција и систематски рад на промени ставова, вредности и понашања у односу на насиље према деци – Мера 1.2. Унапређење капацитета деце за превенцију насиља, МОС доприноси изворима провере код свих индикатора и учествује у активностима 1.2.1, 1.2.3, 1.2.5, 1.2.6, а задужен је за спровођење активности 1.2.8. <i>„Организовати активности с децом узраста 15–18 година којима се промовишу солидарност, разумевање, толеранција, родна равноправност и принципи инклузивног друштва“;</i> - Циљ 3. Нормативни оквир, институционални и организациони механизми за превенцију и заштиту

	<p>деце од насиља – Мера 3.1. Јачање системских и институционалних механизма одговора на све облике насиља према деци, МОС је задужен за спровођење активности 3.1.7. „Израдити Правилник о ближим условима и начинима препознавања облика злостављања, злоупотребе, дискриминације и насиља над децом у спорту“.</p>
--	---

4.11. Стратегија запошљавања у Републици Србији за период 2021. до 2026. године

Стратегија запошљавања у РС (у дајем тексту: СЗ) је креирана како би се створило развијено тржиште рада, које омогућава приступ запошљавању под једнаким условима за све. С тим у складу, жељена промена представља инклузивно тржиште рада које карактерише пуна и продуктивна запосленост.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>СЗ је заснована на правном оквиру Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа с инвалидитетом, Закона о раду, Закона о средњем образовању и васпитању, Закона о младима и Закона о социјалној заштити.</p> <p>Међу планским документима релевантним за стратегију налази се и НСМ, као и друге стратегије које су део ове анализе: Стратегија о економским миграцијама РС за период 2021–2027. године, Стратегија развоја дигиталних вештина у РС за период 2020–2024. године, Стратегија унапређења положаја особа с инвалидитетом у РС за период 2020–2024. године.</p> <p>Стратегија обухвата становништво радног узраста (15–64), где млади чине значајну циљну групу (15–30).</p> <p>СЗ дефинише један општи циљ, три посебна циља, 14 мера и 82 активности за реализацију општих и посебних циљева.</p> <p>Неке од најважнијих тема које стратегија обухвата су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неформална незапосленост;

	<ul style="list-style-type: none"> - незапосленост жена; - миграције; - незапосленост младих; - инклузија при запошљавању; - дугорочна незапосленост и др. <p>Једна од значајнијих тема обрађених и адресираних у оквиру стратегије је да је највећи број потенцијалних емиграната млађег узраста, до 40 година. Наведено је да демографска транзиција нарочито утиче на смањење становништва радног узраста, а посебно младих (15–30), где је дошло до смањења за 202.600 лица у периоду последњих 10 година.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СЗ наводи да је напредак претходне стратегије мање изражен када се сагледају квалитативни аспекти оствареног раста запослености, (структура запослености, зараде). Укључивање рањивих група, а посебно младих, ни по једном индикатору није остварило стратегијом предвиђене вредности. Као препорука се наводи да је већи значај било потребно дати мерама додатног образовања и обука када су у питању млади, нискоквалификовани и дугорочно незапослени.</p> <p>Стратегија се детаљно бави младима, те пружа знатну количину података као и извора информација, јер препознаје и издваја младе као осетљиву друштвену групу.</p> <p>Када су миграције у питању, наведено је да је међу младима у РС распрострањена жеља да оду из земље, у чему предњаче у односу на младе из суседних земаља, те да скоро 75% младих од 15 до 29 година жели или намерава да се исели.</p> <p>Учешће младих у укупном броју незапослених лица је 20,7% (око 110.000 лица).</p> <p>Према годинама старости, 11,6% незапослених особа с инвалидитетом су млади до 30 година.</p> <p>Стратегија се бави и другим аспектима проучавања младих који утичу на незапосленост, као што је феномен „<i>продужене младости</i>“, затим наводи се неактивност младих на тржишту рада, дуг период транзиције до запослења након школовања, положај младих жена, недостатак радног искуства и др.</p>

	<p>Стратегија наводи да је у циљу уклањања баријера које стоје између младих и тржишта рада потребно осигурати сарадњу више сектора, јер су узроци њиховог заостајања на тржишту рада у ширем кругу политике запошљавања.</p>
Циљеви	<p>Општи циљ стратегије је <i>„Успостављен стабилан и одрживи раст запослености заснован на знању и достојанственом раду“</i>.</p> <p>Посебни циљеви су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерен на унапређење понуде рада и тражње за радом; - унапређен положај незапослених лица на тржишту рада; - унапређен институционални оквир за политику запошљавања. <p>Узимајући у обзир положај младих на тржишту рада описан у стратегији, утисак је да су сви циљеви релевантни за младе.</p>
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство рада, запошљавања и социјалне политике РС.</p> <p>МОС је веома активно укључен у рад на остваривању циљева ове стратегије кроз учешће у Радној групи за израду предлога СЗ. МОС се наводи и у заинтересованим странама у вези с мерама дефинисаним у стратегији.</p> <p>По Закону о буџету РС за 2021. годину, издвајају се средства МОС за програме и пројекте подршке младима у запошљавању у износу од сто милиона динара, као и пројекције средстава у истом износу за 2022. и 2023. годину.</p> <p>У наредном одељку Мере и активности наведене су оне у које је укључен МОС.</p>
Мере и активности	<p>Према информацијама из стратегије, предност за укључивање у финансијске мере активне политике запошљавања лица имају припадници теже запошљивих категорија незапослених, међу којима су и млади.</p> <p>У продужетку су дате мере и активности у области младих:</p>

- Мера 1.2. Повећање исплативости и квалитета рада због уговора с ограниченим трајањем и уређивање рада омладинских задруга;
- Мера 1.3. Подстицање креирања послова с акцентом на препознавање значаја дигиталног рада младих;
- Мера 1.4. Интегрисање корисника услуга социјалне заштите на тржиште рада, где је наведено више категорија младих;
- Мера 1.5. Јачање локалне политике запошљавања;
- Мера 2.1. Реализација мера активне политике запошљавања;
- Мера 2.2. Унапређење спровођења и креирања нових мера активне политике запошљавања, где је фокус постављен на унапређење образовања и обука младих;
- Мера 2.3. Унапређење праћења стања и кретања на тржишту рада и система праћења и вредновања исхода и утицаја мера активне политике запошљавања;
- Мера 2.4. Унапређење положаја жена на тржишту рада;
- Мера 2.5. Унапређење положаја младих на тржишту рада, где је стављен фокус на уклањање многобројних баријера које стоје између младих и тржишта рада.

У погледу активности посебно се издвајају следеће веома релевантне активности за младе у оквиру мере 2.5, а где су као актери наведени МОС и КЗМ:

- Активност 2.5.1. Укључивање незапослених младих у мере Активне политике запошљавања;
- Активност 2.5.2. Развијање модела за досезање, регистровање и активацију младих из НЕЕТ категорија који су ван институција система;
- Активност 2.5.3. Развијање система за координацију политика у програму Гаранција за младе¹⁴⁰;
- Активност 2.5.4. Развијање механизма за управљање којима се усмеравају активности на

¹⁴⁰ Оригинални назив на енглеском: [Youth Guarantee](#) – програм који се спроводи у државама чланицама ЕУ, пример је интервенције у оквиру које се незапосленим младима приступа кроз сарадњу различитих сектора с циљем дугорочно одрживе интеграције на тржиште рада.

	<p>националном и локалном нивоу у програму Гаранција за младе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Активност 2.5.5. Успостављање оквира и пилотирање елемената програма Гаранција за младе; - Активност 2.5.6. Подршка реализацији пројеката и подстицање запошљавања младих у оквиру омладинске политике. <p>У циљу спровођења СЗ донет је Акциони план за период 2021–2023. године.</p>
--	--

4.12. Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији за период до 2030. године

Будућност сваке земље зависи од спремности њених грађана на што успешније савладавање изазова које носи 21. век – убрзани технолошки развој, унапредовала глобализација и поремећаји великих размера (нпр. климатске промене, пандемија), а који се пре свега огледају у неизвесности. Систем образовања мора успешно да гради капацитете младих људи тако да по изласку из система образовања буду компетентни за живот и рад у 21. веку.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	<p>Визија стратегије развоја образовања и васпитања у РС (у даљем тексту СРОВ) јесте да обезбеди квалитетно образовање за постизање пуног потенцијала сваког детета, младе и одрасле особе у РС.</p> <p>Мисија СРОВ је да се обезбеди образовање високог квалитета које служи развоју појединца, а тиме и друштва у целини.</p> <p>Сагласно визији и мисији, СРОВ дефинише два општа циља, 13 посебних циљева, 30 мера и 277 активности за реализацију општих и посебних циљева.</p> <p>Међу планским документима релевантним за стратегију налази се и НСМ, као и друге стратегије које су део ове анализе: Стратегија о економским миграцијама РС за период 2021–2027. године, Стратегија развоја дигиталних вештина у РС за период 2020–2024. године, Стратегија унапређења</p>

	<p>положаја особа с инвалидитетом у РС за период 2020–2024. године.</p> <p>Узимајући у обзир да се стратегија бави принципима целоживотног учења, у потпуности обухвата младе (15–30) у својим циљевима и активностима.</p> <p>Неке од најважнијих тема које стратегија обухвата су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - инклузија; - образовање наставника; - национални оквир квалификација; - образовање и васпитање припадника националних мањина; - финансирање образовања; - подаци; - дигитализација образовања. <p>Важно је напоменути различите нивое образовања, од којих је већина директно релевантна за младе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предшколско васпитање и образовање; - основно образовање и васпитање; - средње образовање и васпитање; - средње опште и уметничко образовање и васпитање; - средње стручно образовање и васпитање; - високо образовање; - образовање одраслих.
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>Главни фокус визије СРОВ је на деци и младима и млади су издвојени као осетљива друштвена група.</p> <p>Стога су најрелевантнији нивои образовања за младе средње, високо и образовање одраслих. Стратегија нуди податке у виду статистике, те за пример наводи да је стопа завршавања средњих школа 88%.</p> <p>Стратегија истиче да Национални модел дуалног образовања произилази из релевантних података о потребама привреде и да је уведен да би се обезбедила сарадња између образовног и привредног система у сврху обезбеђивања брже транзиције младих ка свету рада.</p>

	<p>У РС је још увек приметно да су одређене социјалне групе у високом образовању недовољно заступљене, те је приметно смањено учешће младих из најсиромашнијих породица, затим породица с најнижим степеном образовања, из породица ромске националности и особа с инвалидитетом. Приметна је и родна сегрегација.</p> <p>Подаци РЗС показују да је стопа оних који нису у процесу образовања или обуке (НЕЕТ млади), а који нису запослени (од 15 до 29 година) износила 18,9% у 2019. години.</p> <p>Као последица негативних демографских трендова, број студената у РС смањен је за око 15% у последњој деценији.</p>
Циљеви	<p>Стратегија је усмерена на остваривање два општа циља – први се односи на доуниверзитетско, а други на високо образовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повећан квалитет наставе и учења, праведност и доступност доуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно-васпитних установа; - унапређена доступност, квалитет, релевантност и праведност високог образовања. <p>У оквиру сваког од општих циљева се налази неколико посебних циљева:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у оквиру општег циља 1. је унапређење наставе и учења, успостављање темеља за дигитално образовање, унапређење услова за целоживотно учење и др.; - у оквиру општег циља 2. је унапређење квалитета понуде и исхода високог образовања, унапређење релевантности високог образовања, дигитализација и др.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.</p> <p>Стратегија и акциони план не пружају информације о улози актера у мерама и активностима, па тиме ни о улози МОС.</p>
Мере и активности	<p>У погледу мера и активности, узимајући у обзир да се стратегија највећим делом бави младима у оквиру система</p>

	<p>формалног образовања, у продужетку набрајамо неколико мера и активности које се односе само на младе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општи циљ 1. посебно издваја рад на смањењу процента младих (18–24) који су рано напустили образовање или обуку; - Општи циљ 2. посебно издваја рад на 1. повећавању процента високообразованих у популацији 25–34 године, као и 2. повећање процента генерације 19–30 година обухваћене високим образовањем; - Мера 1.1.3. Подршка образовно-васпитним установама у јачању васпитне функције се бави повећањем броја нових акредитованих обука у области заштите од насиља, запостављања, занемаривања, дискриминације, унапређивања родне равноправности, очувања менталног здравља, заштите репродуктивног здравља, здравих стилова живота и превенције ризичних облика понашања деце и младих. Остваривање ове мере се спроводи кроз активности 1.1.3.2. Развијање и остваривање програма обуке и приручника за оснаживање представника образовно-васпитних установа за спровођење превентивних и интервентних активности у горе поменутих областима. <p>У циљу спровођења СРОВ донет је Закључак о акционом плану до 2020. године.</p>
--	--

4.13. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године с мотом „Моћ знања“

Наука је важна компонента развоја РС, као и било ког друштва. На моћи науке да створи, прошири и примени знање почивају технолошки напредак, здравље, безбедност, образовање и национални идентитет, што одређује укупни квалитет живота грађана. У XXI веку је потреба за врхунском науком још израженија, јер се даљи развој привреде и друштва све више заснива на знању као кључном ресурсу док се увећава број друштвених изазова који се могу решити само новим знањем.

Анализа стратегије	Значење/опис
Основне информације	Стратегија научног и технолошког развоја РС (у даљем тексту СНТР) с мотом „Моћ знања“ представља стратешки инструмент

	<p>за унапређење квалитета живота грађана РС помоћу науке и технолошког развоја.</p> <p>У условима бројних глобалних изазова ова стратегија препознаје знање као поуздан темељ за будући економски напредак и раст стандарда грађана, развој образовања и очување здравља, безбедности и националног идентитета у РС.</p> <p>Визија стратегије се огледа у креирању снажних научноистраживачких институција, водећих истраживача на светском нивоу, самосталних истраживачких тимова способних за компетитивне пројекте, креирању нових знања, технологије и радних места.</p> <p>СНТР дефинише један општи циљ, пет посебних циљева, 15 мера и 62 активности за реализацију општих и посебних циљева.</p>
Компаративна анализа националне стратегије и НСМ	
Млади	<p>СНТР не препознаје младе као посебну циљну групу у циљевима нити у активностима.</p> <p>Као посебна уско дефинисана циљна група издвајају се талентовани студенти и млади истраживачи у контексту научноистраживачког рада, којима су посвећене одређене мере и активности описане у наредним одељцима анализе.</p>
Циљеви	<p>Општи циљ СНТР је да научнотехнолошки и иновациони систем доприноси убрзаном развоју РС кроз унапређење квалитета и ефикасности науке, технолошког развоја и иновација и даље интеграције у Европски истраживачки простор, чиме помаже достизање стандарда развијених економија.</p> <p>Посебни циљеви стратегије су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обезбедити неопходне услове за динамичан развој науке, технолошког развоја и иновација; - повећање ефикасности коришћења ресурса научноистраживачког система; - неговање врхунског квалитета науке и технолошког развоја и јачање конкурентности привреде;

	<ul style="list-style-type: none"> - фокусирање истраживања на друштвене изазове и приоритете; - јачање међународне сарадње.
Улога МОС-а	<p>Надлежни државни орган за имплементацију стратегије је Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.</p> <p>Стратегија и акциони план не пружају информације о улози актера у мерама и активностима, па тиме ни о улози МОС.</p>
Мере и активности	<p>Узимајући у обзир да се стратегија не бави младима у ширем смислу, већ младим истраживачима у научноистраживачком контексту, у продужетку су наведене мере и активности усмерених ка тој групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у оквиру посебног циља 1. и мере 1.2. Развој људских ресурса, улагање у развој научног талента има позитивне ефекте и на друге сегменте друштва, док је развијеност друштва у сразмери с величином истраживачког кадра. Циљ ове мере је да РС досегне европски просек броја истраживача по глави становника, који је двоструко виши него у РС. Циљ се остварује програмима и стипендијама Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Фонда за науку РС за укључивање младих истраживача у научноистраживачки рад; - у оквиру посебног циља 3. и мере 3.1. Пружањем свих облика подршке талентованим и даровитим студентима формирала би се нова генерација истраживача оспособљених да развију нове производе и технологије. Посебним програмима подстицања и стипендирања младих и надарених за научноистраживачки рад суфинансирају се научноистраживачке активности младих истраживача доктораната и најбољих надарених ученика. Основни циљ програма је остваривање услова за очување и развој научноистраживачког подмлатка и спречавање одлива научних кадрова.

V. МИГРАЦИЈЕ И МЛАДИ

Националне стратегије/програми РС обухваћени овом анализом посматрају миграције младих углавном као негативни феномен у друштву. Разлог за то је негативни миграциони салдо у коме високообразовани млади емигрирају из РС у друге земље или где млади (свих образовних профила) напуштају руралне средине у оквиру унутрашњих миграционих токова и одлазе у градове. Више анализираних националних стратегија наводи ово као кључни демографски проблем. Према анализираним стратегијама, овај проблем би требало и успорити, радити на повећаном броју повратних и циркуларних миграција младих и преузети проактивне мере у циљу привлачења младих странаца различитих, углавном високообразовних профила.

Националне стратегије, свака у својој области, истичу неколико кључних изазова у области миграције младих. У наставку је дат преглед најбитнијих:

- Стратегија запошљавања у РС је тему миграције уврстила као једну од најважнијих које утичу на тржиште радне снаге и националну привреду. Стратегија истиче да је демографска транзиција нарочито утицала на смањење броја становништва радног узраста, а посебно младих (15–30), где је дошло до смањења за 202.600 лица у последњих десет година. Такође, у РС је распрострањена жеља младих да оду из земље, у чему предњаче у односу на младе из суседних земаља – скоро 75% младих 15–29 година жели или намерава да се исели;
- Стратегија развоја образовања и васпитања у РС истиче да је, услед негативних демографских трендова, број студената у РС смањен за око 15% у последњој деценији, што из перспективе младих и друштва у целини представља значајан проблем, те би требало повећати доступност образовних програма за младе из рањивих група;
- Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја РС истиче као један од кључних проблема миграцију високообразованог становништва, јер је образовану радну снагу тешко задржати у подручјима без довољно атрактивних радних места која одговарају њиховом образовању и амбицијама. Томе доприноси и неповољна социјална структура на селу, која даље доприноси слабој атрактивности руралних средина као примамљивих места за живот младих породица. Ова стратегија такође препознаје мали број младих повратника из градова, који се само (спорадично) срећу као младе породице које преферирају рурални амбијент и спремне су да започну неку алтернативну активност на малом имању. Стратегија повезује мала породична пољопривредна газдинства и сиромаштво услед смањења њиховог броја, а под утицајем процеса старења села, миграција, глобализације и бројних других чинилаца;

- Стратегија о економским миграцијама РС издваја неколико кључних проблема, у којима су млади једни од главних актера: непостојање свеобухватних мера за смањење узрока за емиграцију, недовољно развијене мере и програми за привлачење страних студената и стручњака, као и програми њихове интеграције у друштво и непостојање развијених мера и програма за (ре)интеграцију повратника. Ова стратегија као главну претњу види „исељавање младог, репродуктивно и радно способног становништва“, а као могућност равномернији регионални развој којим би се смањила емиграција и подстакао повратак младих у места порекла;
- Стратегија развоја дигиталних вештина у РС истиче да у руралним подручјима постоје смањене могућности запошљавања или то да се млади са села суочавају с високим баријерама за улазак на тржиште рада, те види дигитални рад као привредну развојну шансу за младе из тих средина. С обзиром на то да ће у периоду 2017–2022. године у РС дипломирати преко 30.000 ИКТ стручњака, а да су домаће потребе процењене на мање од 15.000, то може довести и до савременог облика радних миграција, односно до запошљавања у иностранству, а захваљујући развоју ИКТ, останка у РС;
- Стратегија индустријске политике РС наводи да су зараде у формалном сектору стагнирале, што појачава емиграционе токове. Такође, стратегија истиче да негативни природни прираштај у садејству с високом емиграцијом доводи до пада броја становништва радног узраста, што ће представљати суштинско ограничење бржем индустријском расту РС;
- Стратегија научног и технолошког развоја РС препознаје одлив научних кадрова као кључни проблем у креирању снажних научноистраживачких институција;
- Стратегија паметне специјализације РС за период 2020–2027. истиче као кључни проблем неповољну демографску структуру у руралним подручјима и одлив људских ресурса у иностранство и младих људи из руралних подручја, одлив високообразованог кадра, немогућност задржавања квалитетног кадра и ниску цена рада у односу на развијене земље.

Анализиране стратегије предвиђају низ циљева, мера и активности за младе у циљу ублажавања горепомнутих изазова. У наставку је дат преглед најбитнијих:

- креирање подстицајних политика запошљавања у циљу трансформације руралних средина у имиграционе, пре свега за младе;
- изградња и јачање институционалних капацитета за праћење и унапређење квалитета података о економским миграцијама;
- стварање повољних услова за живот и рад младих и њихово задржавање у руралним срединама, обезбеђење атрактивнијих радних места и

једнаких могућности за њихове породице у циљу равномерног регионалног развоја;

- диверзификација руралне економије и очување културне и природне баштине – кроз различите врсте инвестиционе и саветодавне подршке у пољопривреди, чиме ће рурална подручја бити у прилици да понуде атрактивнија радна места млађој и образованијој популацији;
- унапређење социјалне структуре и јачање социјалног капитала кроз заустављање негативних демографских трендова у руралним подручјима, већу доступност социјалних услуга руралној популацији и афирмација предузетништва жена и младих у руралним срединама;
- остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерен на унапређење понуде рада и тражње за радом;
- мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима;
- спречавање одлива научних кадрова кроз пружање свих облика подршке талентованим и даровитим студентима; формирала би се нова генерација истраживача оспособљених да развију нове производе и технологије. Планирано је да се посебним програмима подстицања и стипендирања младих и надарених за научноистраживачки рад суфинансирају научноистраживачке активности младих истраживача доктораната и најбољих надарених ученика.

Анализиране националне стратегије/програми предвиђају и низ активности и мера које су индиректно везане за миграције младих, а тичу се унапређења квалитета живота грађана РС. Узимајући у обзир да су млади углавном подстакнути на е/миграцију због економских мотива или у циљу побољшања животног стандарда и услова живота, може се закључити да подизање квалитета живота младих на свим нивоима може утицати на успоравање миграција младих из РС, али и на повратне и циркуларне миграције младих. Актуелна НСМ и будућа НСМ кроз своје циљеве и мере може значајно утицати на *„смањивање обима емиграције младих и оснаживање повратних токова ублажавањем тзв. ‘push faktora’¹⁴¹ различите природе у нас и достизање пожељног модела циркуларне мобилности”¹⁴².*

¹⁴¹ Фактори одбијања који се тичу лоших услова у земљи порекла се често наводе и у нашој литератури као „пуш“ фактори, а фактори привлачења везани за добре услове у земљи потенцијалне или реалне дестинације као „пулл“ фактори.

¹⁴² Линк за више детаља: [„Миграције и развој у Србији“ Мирјана Рашевић - Међународна организација за миграције \(2016\)](#)

VI. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ ЗА ИЗРАДУ НСМ

Кључне препоруке у наставку су директно повезане с горе спроведеном анализом међународних и националних стратегија/програма. Приликом разматрања потенцијалних праваца деловања у наставку важно је **узети у обзир и анализу и препоруке заједно**, како би била обухваћена целовита слика.

6.1. Међународне стратегије у области младих

Стратегија Европске уније за младе за период 2019–2027.

- **омладински рад** – НСМ делимично препознаје специфичне проблеме омладинског рада у Србији тиме да „омладински рад није системски препознат, признат и подржан“ и да постоји „недостатак функционалног, свеобухватног, квалитетног и одрживог система каријерног вођења и саветовања младих“. Препорука је да се продискутује да ли су мере НСМ за подршку професионализације омладинског рада адекватне, да ли се издвајају адекватна средства и да ли је НСМ у том погледу усклађена са ЕУСМ;
- **координатор за младе унутар ЕК** – НСМ не предвиђа активности на креирању сличне структуре у Србији, па је препорука да се продискутује о употребној вредности формирања сличне структуре у Србији;
- **климатске промене** – НСМ не садржи у значајној мери ову тему, док је „одржива зелена Европа“ једна од 11 кључних циљева, те је препорука да се тема климатских промена уврсти као тачка дискусије;
- **Youth Wiki** – НСМ не предвиђа развој сличног алата у Србији. Препорука је да се продискутује о употребној вредности сличне платформе у Србији. Она би за разлику од Youth Wiki платформе обухватила локалне акционе планове и (у будућности у складу са Законом о планском систему¹⁴³) локалне стратегије за младе. Употребна вредност алата би за све актере омладинске политике у Србији (МОС, омладински сектор, младе, истраживаче...) била потенцијално велика из истих горе наведених разлога. Платформа би била на српском језику, а у улози локалних дописника би се потенцијално нашао КЗМ;
- **консолидовање Европског портала за младе** – НСМ не предвиђа креирање сличног портала у Србији у оквиру стратешког циља „Унапређен систем информисања младих и знање о младима“. Препорука је да се продискутује о употребној вредности сличног портала у Србији, који би објединио информације о НСМ на једном месту и младима у Србији олакшао праћење имплементације НСМ, коришћење различитих националних и међународних могућности, олакшао разумевање ЕУ

¹⁴³ Службени гласник РС (2018), бр 30/3.

дијалога с младима и др. Тренутно, ове информације се налазе на неколико независних портала, те је младој особи у Србији отежано сналажење;

- **Европска иницијатива за солидарност 2021–2027.** – Улазак РС у овај програм ЕУ подразумева значајну годишњу финансијску контрибуцију, која не би требало, на било који начин, да угрози финансирање постојећих локалних и националних програма, иницијатива и пројеката у области младих у Србији. Препорука је да се продискутује о могућем моделу учешћа у овом програму.

Стратегија омладинског сектора Савета Европе до 2030. године

- **принцип коменаџмента** – НСМ препознаје концепт заједничког управљања (кроз специфични циљ 4.2.3.) и коменаџмента (кроз специфични циљ 4.2.4.). Препорука је да се продискутује да ли су мере НСМ за имплементацију концепта на свим нивоима одлучивања у РС адекватне и да ли је потребно (и могуће) усклађивање са СЕСОС;
- **омладински рад** – препорука је да се продискутује да ли неки од развијених ресурса и инструмената подршке СЕ у области младих могу да се мултиплицирају у НСМ;
- **нови изазови** – препорука је да се продискутује о горе наведеним изазовима и темама у области младих које идентификује СЕСОС и да ли, због своје релевантности за младе у Србији, могу бити фокус ажуриране НСМ;
- **приступ неформалном образовању** – НСМ препознаје да је „потребно развити систем неформалног образовања који је доступан свим младима“, али је препорука да се продискутује да ли НСМ садржи мере помоћу којих ће, посебно НЕЕТ млади, сазнати за прилике које креира омладински сектор.

Агенда Уједињених нација за одрживи развој 2015–2030.

- **власништво над стратегијом** – по узору на УН и Савет за младе, утисак је да је потребно даље међуресорно и међусекторско повезивање у циљу квалитетнијег праћења и евалуације НСМ;
- **начин дефинисања циљева и индикатора** – у оквиру НСМ и одељка 2. Анализа стања с препорукама члан 4. указано је на потребу за статистичким системом праћења, те се препоручује разматрање повезивања процеса праћења НСМ с праћењем остварености ЦОР УН Агенде 2030, затим повезивање с употребом механизма праћења и/или креирање сличног механизма праћења за НСМ;
- **транспарентно извештавање** – мишљење је да приступ транспарентног и јавног праћења података може бити вишеструко користан у свим секторима, те веома релевантан за НСМ, уз препоруку за повезивање

кључних елемената НСМ са ЦОР зарад олакшавања праћења остварености циљева;

- **оствареност циљева ЦОР и НСМ** – мишљење је да остваривање циљева НСМ директно доприноси и остваривању ЦОР УНА2030, те се препоручује увезивање процеса и употреба података и резултата НСМ у процесу извештавања ка УН;
- **закључни свеобухватни предлог** јесте креирање веће синергије између две стратегије УНА2030 и НСМ по питању акцентовања инклузивности у свим сегментима друштва, употребе ресурса, статистичких механизма и међусекторске сарадње, узимајући у обзир да млади представљају *cross-cutting* циљну групу која има интересе у свим ресорима у Републици Србији.

Стратегија Уједињених нација за младе 2018–2030.

- **комплементарност НСМ и УНСМ2030** – узимајући у обзир правац у ком се крећу обе стратегије и висок ниво преклапања циљева, препоручује се повезивање НСМ са УНСМ2030 у погледу употребе ресурса које нуди УН, као што су механизми праћења учинка, базе знања, алати, УН систем и УНЦТ;
- **развој капацитета власти** – као посебна препорука се истиче фокус УНСМ2030 у делу подизања капацитета власти на локалном и националном нивоу за спровођење НСМ како би се постојећи ресурси што боље употребили (нпр. Канцеларије за младе). Како би млади остварили своје потенцијале, потребна је адекватна подршка и сарадња од стране власти;
- **стабилни темељи омладинске политике** – УНСМ2030 се препоручује као добра пракса по питању успостављања темеља, стабилне основе за спровођење омладинских политика у Србији, с акцентом на прикупљање знања о младима, успостављање механизма мерења и евалуације учинка, успостављање принципа доступности, респонзивности и транспарентности од стране тела која спроводе омладинску политику.

6.2. Националне стратегије РС

Стратегије/програми у којима су млади препознати као посебна интересна група (а не као део опште популације)	Млади су препознати у: <ul style="list-style-type: none">- Стратегији пољопривреде и руралног развоја;- Стратегији развоја дигиталних вештина;- Стратегији развоја индустријске политике;- Стратегији јавног здравља;- Програму о заштити менталног здравља;- Стратегији унапређења положаја особа с инвалидитетом;
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегији за превенцију и заштиту деце од насиља; - Стратегији запошљавања; - Стратегији развоја образовања и васпитања.
Стратегије/програми у којима је МОС препознат у имплементацији	<p>МОС је препознат у следећим стратегијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегија о економским миграцијама; - Стратегија јавног здравља; - Стратегија унапређења положаја особа с инвалидитетом; - Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља; - Стратегија запошљавања.
Стратегије/програми у којима су млади заступљени кроз мере и активности	<p>Млади су, као посебна циљна група или као део опште популације, заступљени кроз мере и активности у свих 13 анализираних стратегија и програма у РС.</p>
Стратегије/програми у којима су млади особе узраста 15–30 година	<p>Стратегије/програми у којима су млади од 15 до 30 година:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегија запошљавања; - Стратегија развоја образовања и васпитања. <p>Стратегије/програми у којима се другачије дефинише узраст младих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ПЗМЗ дефинише младе као старосну групу од 15 до 24 године (што није у складу са НСМ); - СУПОИ дефинише младе као старосну групу од 18 до 24 или 25 година, што није у складу са НСМ; - СПЗДН дефинише децу као старосну групу од 15 до 18 година (пример: Активност 1.2.8. „Организовати активности с децом узраста 15–18 година”).

VII. ЛИТЕРАТУРА

- Стратегија ЕУ за младе за период 2019–2027. – Европска комисија (2018)
- Стратегија омладинског сектора до 2030. године – Савет Европе (2020)
- Стратегија УН за младе – Уједињене нације (2020)
- Агенда за одржив развој до 2030. – Уједињене нације (2015)
- Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године – Службени гласник РС (2014)
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018–2026. године – Службени гласник РС (2018)
- Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. године – Службени гласник РС (2019)
- Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021–2027. године – Службени гласник РС (2020)
- Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године – Службени гласник РС (2020)
- Стратегија унапређења положаја особа с инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године – Службени гласник РС (2020)
- Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године с Акционим планом за 2020. и 2021. за примену Стратегије – Службени гласник РС (2020)
- Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године – Службени гласник РС (2020)
- Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019–2026. године – Службени гласник РС (2019)
- Стратегија паметне специјализације Републике Србије за период од 2020. до 2027. године – Службени гласник РС (2020)
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године и Акциони план за период од 2021. до 2023. године за спровођење Стратегије запошљавања за период од 2021. до 2026. године – Службени гласник РС (2021)
- Стратегија развоја образовања и васпитања до 2030. године – Службени гласник РС (2021)
- Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије од 2021. до 2025. године с мотом „Моћ знања“ – Службени гласник РС (2021)
- European Youth Strategies – A reflection and analysis – Frederike Hofmann-van de Poll and Howard Williamson (2021)
- White Paper – A new impetus for European youth (COM/2001/0681 final) European Commission (2001)
- EU Resolution of the Council and the representatives of the governments regarding the framework of European cooperation in the youth field (2002)
- EU Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on addressing the concerns

- of young people in Europe — implementing the European Pact for Youth and promoting active citizenship (2005)
- EU Council Resolution on a renewed framework for European cooperation in the youth field 2010-2018 (2009)
 - EU Resolution of the Council and of the Representatives of Governments of the Member States meeting within the Council on the Framework for establishing a European Youth Work Agenda (2020)
 - Истраживање положаја и потреба младих у РС – МОС (2020)
 - Алтернативни извештај о положају и потребама младих у Републици Србији – КОМС (2020)
 - Resolution CM/Res(2020)2 on the Council of Europe youth sector strategy 2030 (2020)
 - Youth policy in Serbia - Conclusions of the Council of Europe International Review Team (2016)
 - Инструмент за самопроцену омладинске политике – Савет Европе (2019)
 - Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији (2020)
 - United Nations Charter (1945)
 - Universal Declaration of Human Rights (1948)
 - UN Millennium Declaration (2000)
 - Declaration on the Right to Development (1986)
 - Извештај о напретку у остваривању циљева одрживог развоја до 2030. године у Републици Србији (2020)
 - UN Security Council Youth, Peace & Security Resolution 2250 (2015)
 - UN Security Council Youth, Peace & Security Resolution (2020)
 - UN Security Council resolution 2535 on youth, peace and security (2020)
 - Youth 2030 UNCT Scorecard (2020)
 - Youth 2030 A Global Progress Report (2021)
 - United Nations Sustainable Development Cooperation Framework Guidance (2019)
 - Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth, World Economic Forum (2019)
 - Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године (2010)
 - Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године (2010)
 - Акциони план за спровођење Стратегије индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године (2020)
 - Миграције и развој у Србији – Мирјана Рашевић – Међународна организација за миграције (2016).